

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ KİMLİK GELİŞİMİ İLE
KİŞİLERARASI İLİŞKİLER ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeliz Tuğe BALCI

**LefkoŐa
Eylül, 2022**

YELİZ TUĞE BALCI

ÇOCUKLUK ÇAĞI

TRAVMALARININ KİMLİK

GELİŞİMİ İLE KİŞİLERARASI

İLİŞKİLER ÜZERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS

2022

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ KİMLİK GELİŞİMİ İLE
KİŞİLERARASI İLİŞKİLER ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeliz Tuğçe BALCI

Tez DanıŐmanı

Yrd. Doç. Dr. Ezgi ULU

LefkoŐa

Eylül, 2021

Onay

Yeliz Tuğçe Balcı tarafından hazırlanan “Çocukluk Çağı Travmalarının Kimlik Gelişimi ile Kişilerarası İlişkiler Üzerine Etkisi” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Adı – Soyadı

İmza

Jüri Başkanı: Yrd. Doç. Dr. Hande Çelikay

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Şebnem Güldal

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ezgi ULU

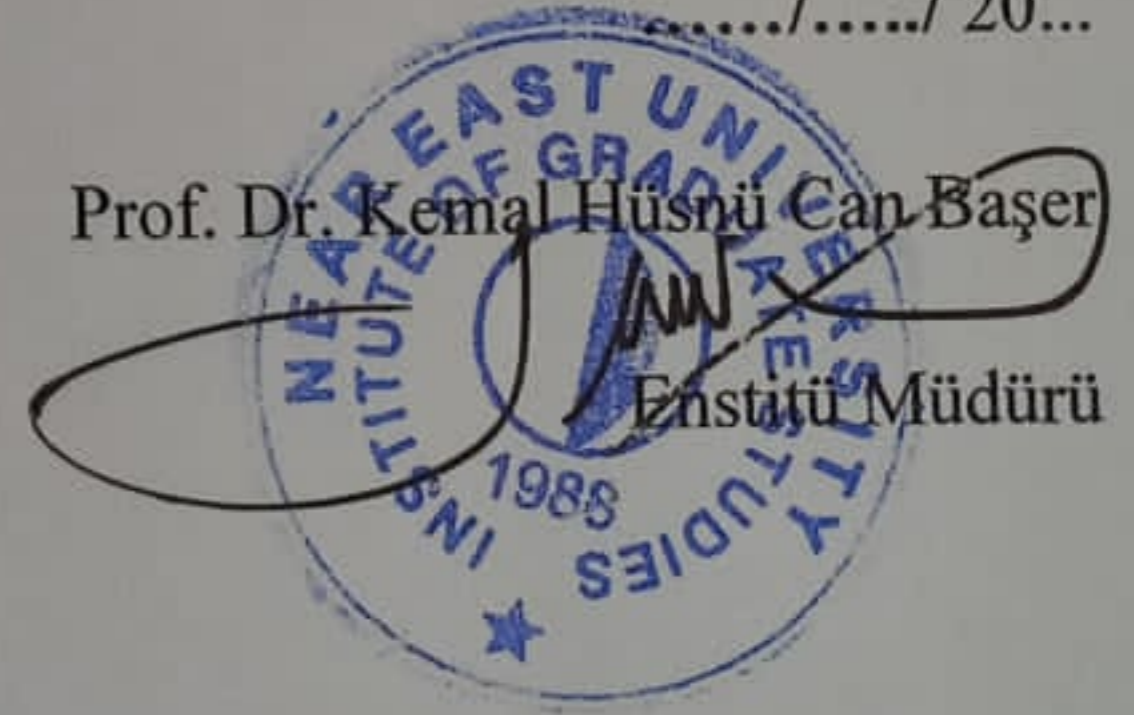
Anabilim Dalı Başkanı Onayı

29/...9/2022
Doç. Dr. Meryem Karaaziz

Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 20...
Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer
Enstitü Müdürü

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Yeliz Tuğçe Balcı

15/05/2022

Teşekkür

Öncelikle tez yazma sürecinde desteğini esirgemeyen sevgili danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Ezgi Ulu'ya teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında, aldığım tüm kararlarda ve bu zorlu tez sürecimde bana destek olan, yalnız hissettirmeyen ve yanımda olan sevgili aileme, Gülin, Halil ve Sibel BALCI, sabırları ve bana her zaman güç veren tükenmeyen sevgileri için çok teşekkür ederim.

Son olarak bana olan inancını hiçbir zaman kaybetmeyen, her zaman cesaret veren, bana güvenen ve ihtiyacım olan her anda yanımda olan Erkan KORK'a teşekkür ederim.

Özet

Çocukluk Çağı Travmalarının, Kimlik Gelişimi ve Kişilerarası İlişkiler Üzerine Etkisi

Balcı, Yeliz Tuğçe

Yüksek Lisans, Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Haziran, 2022, (81) Sayfa

Bu araştırmanın amacı, çocukluk çağı travmalarının bireylerin kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkilerine etkisini incelemektir. Araştırmaya 18 – 60 yaş arasında kadın ve erkekten oluşan 279 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılanlardan Demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği ve Kişilerarası Problemler Envanterini doldurmaları istenmiştir. Anketler yüzyüze ve internet ortamı yoluyla karma bir şekilde katılımcılara ulaştırılmıştır. Katılımcılardan anketler doldurulmadan önce aydınlatılmış onam formunun doldurulması istenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, çocukluk çağı travmaları ile kimlik gelişimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu, travma deneyimi ile içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme kabiliyetleri arasında negatif; travma deneyimi ile seçeneklerin saplantılı araştırılması arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Çocukluk çağı travmaları ile kişilerarası ilişkiler arasında da anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Travma deneyimi arttıkça, bireylerin sosyal çekinikliklerinin de artmakta olduğu söylenebilir. Son olarak, çocukluk çağı travmaları ile demografik bilgiler incelendiğinde; cinsiyet ve psikolojik yardım alma değişkeninde anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Erken çocukluk dönemi olumsuz yaşantılarının bireyin yaşantısına etkisi göz önünde bulundurulduğunda hem bireysel hem de kitlesel olarak önleyici çalışmalar yapılmasına ihtiyaç olduğu görülmüştür. Uzmanların öncülüğünde, devlet desteği alınarak çocuk genel ve ruh sağlığını korumak üzere çalışmalara başlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocukluk çağı travması, kimlik gelişimi, kişilerarası ilişkiler

Abstract

The Effect of Childhood Traumas on Identity Development and Interpersonal Relationships

Balci, Yeliz Tuğçe

MA, Department of Clinical Psychology

June, 2022, (81) Pages

The purpose of the study is to examine the effect of childhood traumas on identity development and interpersonal relationships. 279 people between ages 18-60 has participated in this research. They were asked to fill the form of demographic information, Adverse Childhood Events Scale, the Dimension of Identity Development Scale and the Inventory of Interpersonal Problems. Questionnaires delivered up to participants compositely via website and face to face. They were asked to fill informed consent form before the other questionnaires.

Results indicated that, there is a significant relationship between childhood traumas and identity development. There is a negative relationship between traumatic experiences and commitment making and identification with commitment; at the same time, there is a positive relationship between traumatic experiences and ruminative exploration. There is a significant relationship between childhood traumas and interpersonal relationships. Also, it's predicted as traumatic experience increases, the level of social avoidance decreases. Finally, when the relationship between childhood traumatic experience and demographic information analyzed, there is a significant difference between gender and psychological help history. By taking it into consideration, adverse early childhood experiences have an impact on individuals' life, it has seen that there's a need for preventive studies both individually and collectively. It has thought that it would be beneficial to start studies to protect the general and mental health of children with the government support under the leadership of experts.

Keywords: Childhood traumas, identity development, interpersonal relationships

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	I
Etik İlkeler Uyumluk Beyanı.....	II
Teşekkür	III
Özet	IV
Abstract	V
İçindekiler	VI
Tablolar Listesi ve Şekiller Dizini.....	IX
Kısaltmalar	XI

BÖLÜM I

Giriş.....	12
Problem Durumu	13
Araştırmanın Amacı	14
Alt Amaçlar.....	14
Araştırmanın Önemi	15
Araştırmanın Sınırlılıkları	15
Tanımlar	15

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	17
Çocukluk Çağı Travmaları.....	17
Çocukluk Çağı Travmalarının Türleri.....	19
Fiziksel İstismar.....	19
Cinsel İstismar.....	19
Duygusal İstismar.....	20
Fiziksel İhmal.....	21
Duygusal İhmal.....	21
Kimlik Gelişimi.....	22
Kimlik Gelişimi ve Çocukluk Çağı Travmaları.....	23

Kişilerarası İlişkiler.....	23
Kişilerarası İlişkiler ve Çocukluk Çağı Travmaları.....	24
Çocukluk Çağı Travmalarının Risk Etmenleri ve Olası Sonuçları.....	24
İlgili Araştırmalar.....	26

BÖLÜM III

Yöntem.....	30
Araştırmanın Modeli.....	30
Evren ve Örneklemi.....	30
Veri Toplama Araçları.....	32
Demografik Bilgi Formu.....	32
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği.....	32
Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği.....	33
Kişilerarası Problemler Envanteri.....	34
Verilerin Toplanması.....	36
Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	36
Çalışma Planı.....	38

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar.....	40
---------------------------	----

BÖLÜM V

Tartışma.....	54
---------------	----

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler.....	58
Sonuç.....	58
Öneriler.....	60
Kaynakça.....	61
Ekler.....	72
Ek-1. Etik Kurulu Onay Yazısı	72
Ek-2. Ölçme Araçları.....	73
Ek-3. Ölçeklerin Kullanımına Yönelik İzinler.....	76

Ek-4. Katılımcı Bilgilendirme Formu.....	79
İntihal Raporu.....	80
Özgeçmiş.....	81

Tablolar Dizini

	Sayfa
Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	30
Tablo 2. Kişilerarası Problemler, Kişilik Gelişimi ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği'ne Ait Betimleyici İstatistikler	37
Tablo 3. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar ve Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği Boyutlarına Ait Korelasyon Analizi	39
Tablo 4. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar ve Kişilerarası Problemler Ölçeği Boyutlarına Ait Korelasyon Analizi	41
Tablo 5. Kimlik Gelişiminin Boyutları ve Kişilerarası Problemler Ölçeği Boyutlarına Ait Korelasyon Analizi	43
Tablo 6. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği puanlarının Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği ve Kişilerarası Problemler Ölçeği puanlarına etkisine ilişkin modele ait Korelasyon Analizi	46
Tablo 7. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği puanlarının Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği ve Kişilerarası Problemler Ölçeği puanlarına etkisine ilişkin modele ait Regresyon Katsayıları	47
Tablo 8. Cinsiyet Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi	48
Tablo 9. Yaş Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi	49
Tablo 10. Eğitim Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi	50
Tablo 11. Medeni Durum Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi	50

Tablo 12. Sosyo Ekonomik Statü Değişkeni İçin ocukluk ağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi	51
Tablo 13. Psikolojik Yardım Alma Değişkeni İçin ocukluk ağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi	52

Kısaltmalar

APA = Amerikan Psikiyatri Birliği

CDC = Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi

ÇÇT = Çocukluk Çağı Travmaları

NSPCC = Çocuklara Kötü Muameleyi Önleme Ulusal Derneği

UNICEF= Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

WHO = Dünya Sağlık Örgütü

BÖLÜM I

Giriş

Genetiğimizin sadece bir başlangıç olmasının yanı sıra anne rahmine düşmeden öncesinde çevremizden gelen etkilerin bizi duygusal, psikolojik ve biyolojik olarak şekillendirmeye başladığı ve ömür boyu devam ettiği bilinmektedir (Wolynn, 2016). Bu doğrultuda çocukluk çağı travmalarının etkilerinin yetişkinlik döneminde görüldüğü söylenebilir.

Erikson, kimlik gelişiminin yaşam boyu süren ve sekiz aşamadan oluşan bir süreç olduğunu anlatır, her bir aşamaya gelindiğinde bireyin bir seçim yapması gerekir ve bu noktaları kimlik gelişiminde dönüm noktaları olarak görülür. Bu noktalar, bunalımlar olarak tanımlanır ve bunalımları aşma biçimimiz kimlik gelişimimizin yönünü belirler (1968). Bahsedilen dönüm noktalarında yaşanan travma deneyiminin ise bu sürece büyük bir etkisi olacaktır. Bununla beraber bireylerin kendi hayatları ve diğer insanlar ile kurdukları sosyal ilişkilerinde çocukluk çağı travmalarından etkilendiği görülmektedir. Çocukluk döneminde güvenlik ve korunma gibi temel ihtiyaçları karşılanmayan, ihmal edilen çocuklar yaşamsal ve ilişkisel yönlerden gelen stres etmenleriyle karşılaştığında, bunlarla nasıl başa çıkacağını öğrenmeden yetişkinliğe ulaşacağı belirtilmektedir (Nakazawa, 2015). Bu durumun da bireyin iç dünyasında ve yetişkin ilişkilerinde sorunlar yaşamasına sebep olacağı görülmektedir.

Aynı zamanda, bireylerin ilk kurduğu iletişim ebeveyn veya bakım veren ile gerçekleşmektedir. Onlarla kurduğu ilişki ve aile içerisinde model aldığı ilişki türleri kendisinin başkalarıyla kuracağı ilişkileri belirlemektedir (Burger, 2021). Bu doğrultuda bireyin çocukluk çağında maruz kaldığı olumsuz yaşantılar, özellikle ebeveyn/bakım veren kişi tarafından istismar veya ihmale uğrayan çocukların diğer kişilerle kurduğu iletişim ve ilişkilerinde olumsuz olarak etkilenmesi beklenen bir sonuç olmaktadır. Bununla beraber yetişkinlik döneminde ilişkilerde yaşanan problemlerin birçoğunun o ilişkiden çok, ailelerin geçmişte deneyimlediği dinamiklerden kaynaklandığı belirtilmektedir. Başka bir deyişle, bireyin sadece kişisel erken dönem olumsuz yaşantılarından değil, ebeveynlerinin olumsuz yaşantılarından da etkilendikleri ortaya çıkmıştır (Wolynn, 2016). Bu araştırmada ise

çocukluk çağı travmalarının kimlik gelişimi ile kişilerarası ilişkiler üzerine etkilerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Problemin Durumu

Bir yaşam boyunca maruz kalınan travmaların %25'inin çocukluk çağında görüldüğü bilinmektedir (Oflaz, 2015). Olumsuz çocukluk çağı deneyimleri, çocuklar için yaşamın erken dönemlerinde sıkça ve yoğun şekilde yaşanabilecek olan bir stres kaynağıdır. Maruz kalınan stres beyin gelişimine, sinir ve bağışıklık sistemlerinin işleyişine zarar verebilir (Dünya Sağlık Örgütü, 2018). Dolayısıyla yaşanan travmalar çocuğun duygusal, fiziksel, bilişsel, davranışsal ve sosyal olmak üzere birçok alanda gelişimini etkilemektedir (Carr, Martins, Stingel, Lemgruber & Juruena, 2013).

Çocukluk çağı travmaları kapsamında ihmal ve istismar ele alınmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre her dört çocuktan üçü ebeveynleri ve bakıcıları tarafından fiziksel cezalandırmaya ve/ya psikolojik şiddete maruz kalmaktadır (2020). Özellikle ülkemizde bir cezalandırma sistemi olarak görülen fiziksel istismar, çoğunlukla diğer istismar ve ihmal türleriyle birlikte görüldüğünden, vakaların tespitinin zamanında yapılması önem taşımaktadır. Benzer şekilde, bir psikiyatri servisinde yatan hastalarla çocukluk çağı travmaları üzerine yapılan çalışmada, katılımcıların %65,7'si duygusal, fiziksel ve cinsel istismardan en az birine; %6,1'i üç tür istismara da maruz kaldığını bildirmiştir (Örsel, Karadağ, Kahiloğulları & Aktaş, 2010).

Bireylerin çocukluk çağında öncelikle aile ile başlayan bu gelişim evresi deneyimleri, yetişkinlik dönemleri için belirleyici bir etkiye sahip olduğundan önemli bir temel oluşturmaktadır (Öztürk, 2016). Aynı zamanda çocuğun kazanması gereken birtakım becerileri olumsuz olarak etkileyebileceği gibi çocuğun kimlik gelişiminde de sorunlara yol açabilir (Dereboy, Demirkapı, Şakiroğlu & Öztürk, 2018). Türkiye'de yapılan bir araştırmada, çocukluk çağında yaşanan ihmal ve istismar yaşantılarının da bireylerin yetişkinlik döneminde kaygı bozukluğu yaşamalarına neden olduğu görülmektedir (Cesur, Sayraç & Korkmaz, 2018). Bununla beraber çocukluk döneminde travma yaşamış olan bireylerin yetişkinlerinde ruh sağlığı sorunları olma olasılığının yüksek olduğunun belirtilmesiyle birlikte

madde kullanımı gibi alışkanlıkların da yaygın olarak görüldüğü tespit edilmiştir (Carliner, Keyes, McLaughlin, Meyers, Dunn & Martins, 2016).

Çocukluk döneminde yaşanan bu olumsuz deneyimler bireylerin yetişkinlik döneminde kişilerarası ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte ve sağlıklı ilişkiler kurmalarını zorlaştırmaktadır (Kaya, 2010). Nitekim birey, kişilerarası ilişki kurmada yaşamdaki ilk deneyimini aile içerisinde gerçekleştirir ve onlarla kurmuş olduğu bu ilişki, ileriki yaşlarda kuracağı ilişkiler için önemli bir rol oynar (Öklük, 2018). Bu doğrultuda, bireylerin kişilerarası ilişkilerinde yaratacağı etkinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, yapılan çalışmalarda çocukluk çağı travmalarının bıraktığı kalıcı etkilerin bireyin kimlik gelişimde belirleyici bir rol oynamasının beraberinde, kişilerarası ilişkilerini de etkilediği görülmektedir. Bu nedenle araştırmanın soru cümlesi “Çocukluk çağı travmaları geçirmiş bireylerin kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkileri arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, temel amaç çocukluk çağı travmalarının bireylerin kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkilerine etkisini incelemektir.

Alt Amaçlar:

- Çocukluk çağı travmaları ile bireylerin kimlik gelişimi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Çocukluk çağı travmaları ile bireylerin kişilerarası ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Bireylerin kimlik gelişimi ile kişilerarası ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının, kimlik gelişimi ile kişilerarası problemler üzerindeki yordama gücü nedir?
- Katılımcıların çocukluk çağı travmaları demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, medeni durum, ekonomik durum, eğitim düzeyi, psikolojik yardım alma) göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Çocukluk çağı travmalarının bireyler üzerinde hem olumlu hem de olumsuz yaşam boyu sürebilecek önemli etkileri vardır. Bu deneyimler bireylerin kimlik oluşumunda ve çevreleriyle olan ilişkilerinde önemli bir yer taşır. Aynı zamanda yetişkinlikte psikopatolojilere neden olan önemli etmenlerden biri olarak bilinmektedir. Bu araştırmada çocukluk çağı travmalarının bireylerin kimlik gelişimine etkisi ve bireylerin çevreleriyle, bir diğer deyişle kişilerarası ilişkileri üzerine etkisi incelenecektir. Literatürde çocukluk çağı travmalarının kişilik özellikleri ile kişilerarası sorunların psikolojik sağlık üzerindeki etkilerine (Çabuk, 2015), şiddete (Bridge & Duman, 2020), benlik saygısına (Yöyen, 2016), şizofreniye (Alvarez, & diğ., 2014), yaratıcı kişilik özelliklerine ve aleksitimiye (Büyükcebeci, 2019) etkileri; depresyon ve anksiyete hastalarının kişilerarası sorunlarıyla (Huh, Kim, Yu & Chae, 2014) ve kişilik ile psikolojik dayanıklılıkla (Bağrıaçık, 2019) ilişkisi üzerine araştırmalar bulunmaktadır.

Bu çalışma, psikanalitik kuramın oluşumundan bu yana psikoloji tarihinde önemli yere sahip olan çocukluk çağı travmalarının, bireylerin kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkilerine olan etkisinin incelenmesi hem klinik alanda hastalığın sağaltımında önemli bir konu olması nedeniyle uzmanlar için rehber olma niteliği taşıması hem de literatüre katkıda bulunması sebebiyle önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmanın örneklemi 2021 yılında internet yoluyla ulaşılan 18 – 60 yaş aralığındaki toplamda 279 katılımcıdan oluşan örneklem grubuyla sınırlıdır.
- Araştırmaya katılım sağlayan bireylerin sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin bilgiler Demografik Bilgi Formu'nda yer alan bilgilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Çocukluk çağı travması: 18 yaşın altındaki çocuk ve ergenlerin maruz kaldığı ve gelişimlerini etkileyen tüm fiziksel istismar ile ihmal, duygusal istismar ile ihmal ve cinsel istismar deneyimlerinin genel tanımıdır. Bu bağlamda çocuğun temel ihtiyaçlarının yeterli bir şekilde karşılanmaması ihmal; çocuğa karşı yapılan fiziksel, duygusal, psikolojik ve toplumsal gelişimlerini zedeleyen davranışlara istismar denir (Özgen, 2017).

Kimlik gelişimi: Kimlik, bireyin kim olduğu ve kim olmayı umduğuna dair duyguları ile kişisel amaç ve inançları olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, kimlik gelişimi, benlik duygusunun gelişimi anlamına gelmektedir (Bronk, 2011).

Kişilerarası ilişkiler: Bir kişinin açıkça, bilinçli veya sembolik olarak, gerçek veya hayali başka bir kişiyle kurduğu davranışlar bütünü kişilerarası olarak tanımlanmaktadır (Leary, 2004).

BÖLÜM II

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Çocukluk Çağı Travmaları

Travma, bireyin kaza, taciz, tecavüz veya doğal afet gibi korkutucu bir olay sonrasında verdiği duygusal tepkiye denmektedir. Olayın hemen sonrasında bireyde şok ve inkarın görülmesi oldukça tipik davranışlardır. Uzun vadede beklenilmeyen duygulanmalar, geçmişini anımsama durumları, ilişkiler arasında gerginlik ve fiziksel rahatsızlıklar görülebilir (American Psychiatric Association [APA], 2013).

Travmatik olay ise doğrudan maruz kalınan, tanıklık edilen, bir aile yakının ya da yakın arkadaşının başına gelen veya mesleki gerekliliklerden dolayı şahit olunan olayların korku veren ayrıntılarıyla karşı karşıya kalma olarak tanımlanmıştır (APA, 2014).

Çocukluk çağı travmaları da bireylerin 18 yaşına gelmeden önce maruz kalmış olduğu ihmal ve cinsel, fiziksel ve duygusal istismar ve bunların yanı sıra anne-babanın kaybı, boşanması; bakım verenden ayrılma, şiddete şahit olma, göç, kazalar ve doğal afetler olarak tanımlanabilmektedir (Çelik & Hocoğlu, 2018). Aynı zamanda, Dünya Sağlık Örgütü, çocuğa kötü muameleyi yetişkin bir birey tarafından bilinçli veya bilinçsiz olarak uygulanan ve çocuğun sağlığını olumsuz yönden etkileyen cinsel, fiziksel, ruhsal ve sosyal davranışların bütünü olarak tanımlamaktadır (World Health Organisation [WHO], 2020).

Amerika'da da çocuk istismarının önlenmesi ve tedavisi için uzun yıllardır çalışmalar yapılmaktadır ve çocukları korumak amaçlı yayınlanmış olan yasalarında çocuğa kötü muamele: çocuk ihmali ve istismarı, bir ebeveyn veya bakım veren tarafından çocuğun ölümüne, ciddi fiziksel ya da duygusal zarar, kötüye kullanımına veya hasar görmesine sebebiyet verecek herhangi bir eylem veya eylemsizlik olarak tanımlanmaktadır (U.S. Department of Health and Human Services, 2018).

Çocuğa kötü muamele fiziksel, duygusal, cinsel istismar, ihmal ya da ticari amaçla kullanım ve diğer istismar türleri olarak tanımlanmaktadır (Pala, 2011). Bunların yanı sıra aile içi şiddet, madde kullanımı veya anne-babanın boşanması gibi

olumsuz yaşantılarda çocukta ruhsal bozukluklara sebebiyet verebilmektedir (Gündüz, 2018). Çocukluk döneminde yaşanan stres verici olaylarla baş etme ve bunları yorumlamanın oldukça zor olmasının beraberinde her çocuğun bulunduğu yaş grubuna göre farklı bir tepki verdiği bilinmektedir. Bununla birlikte içerisinde bulunulan gelişimsel dönem fark etmeksizin gösterilen stres reaksiyonunun yetişkinliğe uzanan sorunlara sebebiyet vermesi açısından önemlidir (Oflaz, 2015; Şar, & diğ., 2012).

Erken çocukluk döneminde maruz kalınan stres etmenleri, çocuğun yeni durumlar karşısında daha az esnek olmasına neden olmaktadır ve bu etmenlerle baş etme becerisi gelişmediği için tepkisel davranışlar sergileyebilmektedir (Yavuz & Taştepe, 2021). Her ne kadar çocukların şiddetli strese neden olan olaylarla baş etme kapasiteleri olsa da zihin ve beden gelişimleri henüz tamamlanmadığından travmanın etkilerine karşı savunmasız kalmaktadırlar (Kaminer & Eagle, 2010). Aynı zamanda, çocukluk çağı travmalarının, yetişkinlik dönemlerinde depresyonun kronikleşmesine ve diğer psikopatolojilerin gidişatına ters yönde etki edebildiği de bilinmektedir (Hovens, 2012).

Erken çocukluk dönemi deneyimlerinin beyinde bıraktığı kimyasal işaretler yaşamın ilerleyen dönemlerinde bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığını etkileyecek, stresle bağlantılı olarak kardiyovasküler ve metabolik hastalıklar; algısal, ruhsal ve davranışsal bozukluklar gibi sonuçlara yol açtığı bilinmektedir (Yurdakök & Çelik, 2019). Nakawaza'ya göre çocukluk çağı travmaları beynimizin ve bağışıklık sistemimizin sağlıklı işleyişini değiştirerek hem vücutta hem beyinde iltihap oluşumuna sebep olmakta, bu durumda yetişkinlikteki genel fiziksel sağlığımızı ve hayat süremizi etkilemektedir (2021).

Türkiye'de yapılan bir çalışmada, katılımcıların yeme tutumları üzerinde çocukluk çağı travmalarından en çok fiziksel ihmal ile cinsel istismar geçmişinin etkili olduğu görülmektedir. Araştırmaya göre, fiziksel ihmale maruz kalma oranı arttıkça zayıflıkla aşırı uğraşma; cinsel istismar da ise diyet yapma tutumuna yatkınlık gösterildiği gözlenmiştir (Tunç, 2019). Bunun gibi birçok araştırmada belirtildiği üzere gelişimin erken dönemlerinde maruz kalınan travmatik olayların, kişilik oluşumu, davranış ve akıl sağlığı üzerinde uzun süren etkileri olabildiği görülmüştür (Kaminer & Eagle, 2010).

Bunların yanı sıra, çocukluk çağı travmalarına maruz kalmış bireyler, yetişkinlik dönemi yaşantısına yeterince uyum sağlayamamaktadır. Yetişkin olmanın getirdiği sorumluluklardan olan bağımsızlık, diğerleriyle yakınlık kurmak, öz bakımı sağlamak, kavrama-hafıza becerileri, kimlik ve sosyal ilişkileri istikrarlı bir şekilde yürütmekte zorlanabilmektedirler (Herman, 2019). İstikrarlı ilişkilerin yürütülememesi sonucunda ise bireyler arkadaşlık ve romantik ilişki kurma gibi konularda birtakım zorluklar yaşayabilmektedirler (Ekşi, 2021).

Çocukluk Çağı Travmalarının Türleri

Çocukluk çağı travmaları 5 ana başlık altında incelenmektedir: fiziksel, cinsel ve duygusal istismar; fiziksel ve duygusal ihmaldir.

Fiziksel istismar

Bir yetişkin tarafından çocuğun bilinçli olarak yaralanması ve fiziksel olarak zarar görmesidir. Bir obje ile veya objesiz vurmak, tokatlamak ve yumruk atmak, sarsmak, tekmelemek, zehirlemek, ısırarak, tırmıklamak, yakmak, boğmak gibi bedenen zarar veren davranışlar fiziksel istismar kapsamına girmektedir (Çocuklara Zulmü Önleme Ulusal Derneği, [National Society for the Prevention of Cruelty to Children], 2020).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF]) ise fiziksel istismarı, ebeveyn veya çocuğa bakmakla yükümlü olan kişi tarafından kasten, kaza dışı, çocuğa fiziksel olarak zarara neden olan veya zarar görmesine neden olma olasılığı olan davranışların tümü olarak tanımlamıştır (2014).

Ülkemizde yürütülmüş olan bir çalışmada, fiziksel istismar vakalarının %95'inin tokat atma biçiminde cezalandırılarak uygulandığı belirlenmiştir. Çocuk istismarı olarak kabul edilen bir takım cezalandırma yöntemleri ülkemizde bazı ebeveynler tarafından doğal disiplin yöntemi olarak görülmektedir (Koç, & diğ., 2012).

Cinsel İstismar

Çocuğun, bir yetişkin tarafından cinsel doyum sağlamak amacıyla kullanılması cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır (Mayda & Yücel, 2021).

Çocuğa dokunarak ya da dokunma olmaksızın cinsel organlarına bakmak, öpmek, vücuduna cisim sokmak, başkasının cinsel bölgelerini göstermek, dokundurmak gibi davranışları içermektedir (Öztürk & Uluşahin, 2016). Aynı zamanda tecavüz, cinsel organlara dokunma, oral seks, cinsel ilişki veya pornografik film izlettirme, çocuğun fuhuş malzemesi olarak kullanılması, teşhircilik gibi davranışlar da cinsel istismar kapsamına girmektedir (Koç, & diğ., 2012).

Cinsel istismar mağduru çocukların yetişkinlik dönemlerinde, korunmasız cinsel ilişkiye girme, alkol ve madde bağımlılığı gibi davranışları göstermeye yatkınlık göstererek kendilerini cinsel yolla bulaşan hastalıklar, HIV ve diğere sağlık problemleri açısından riske attıkları görülmektedir (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2017).

DSÖ'nün verilerine göre her 5 kadından biri ve her 13 erkekten biri 0-17 yaşları aralığında cinsel istismara maruz kaldığını belirtmiştir (2020). UNICEF tarafından yürütülmüş 28 farklı ülkeden veri toplanmış olan bir araştırmaya göre ise cinsel ilişkiye zorlanan kızların %90'ı istismarın failini tanıdıklarını belirtmiştir ve yalnızca %1'i yardım için profesyonellere ulaşmıştır (2017). Yapılan başka bir araştırmaya göre cinsel istismara maruz kalmış çocuklarda diğere istismar türlerine oranla psikoz görülme riskinin daha yüksek olduğu görülmüştür (McGrath, & diğ., 2017).

Duygusal İstismar

Çocuğa karşı, çocuğun ruhsal sağlığını bozacak şekilde sözlü tehdit, aşağılayıcı ve alaycı yorumlarda bulunma davranışları duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır (Erol, Ersoy & Mete, 2012). Başka bir değışle, ebeveynin veya çocuğa bakan kişinin, çocuğun ruhsal sağlığını olumsuz etkileyecek şekilde davranarak, çocuğun gelişimi için uygun olan sağlıklı ortamı hazırlamamasıdır (Koç, & diğ., 2012). Duygusal istismar, çocuğa bağırma, küfretme, aşağılama, tehdit etme gibi kötü muamelede bulunma ve çocuğun ihtiyaç duyduğu ilgi ve sevginin gösterilmemesiyle beraber gerekli bakımında verilmemesini içeren çocuk ile bakım veren arasında tekrarlanan sağlıksız bir etkileşim örüntüsünü içermektedir (Şenkal, 2013). Diğere istismar türleri ile karşılaştırıldığında anlaşılması daha zor olan duygusal istismar, sözlü düşmanlık, alay etme, küçümseme gibi davranış biçimleri olarak da görülebilir (Hornor, 2011).

Ebeveyn veya bakım verenleri arasında oluşan bu ilişki nedeniyle, duygusal istismara uğrayan çocuklar kendilerini değersiz, istenmeyen, tehlikeli ve sorunlu hissederken ancak başkalarının ihtiyaçlarını karşıladıkları zaman değerli hissetmektedirler (Hornor, 2011). Nitekim ebeveyn veya bakım veren ile ilişki kişilik gelişimi için ciddi bir öneme sahiptir. Bakım verenin sömürücü davranışları, olumsuz kişilerarası iletişim kurma yolları ve sözlü saldırganlıkları sonucu olarak duygusal istismara maruz kalmış çocukların kişilik ve kişilerarası ilişki gelişimleri sıklıkla engellenmiş olur (Shin, & diğ., 2015).

Duygusal istismara maruz kalmış bireyler, sevilme, istenme ve hor görülme gibi duygularla büyüdüğü için hayatlarında hep başkalarına ihtiyaç duymaktadırlar. Kendine yetememe düşüncesi, kendilik inancını azaltarak, hayat boyunca başkalarına bağlı kalıp onay arama ihtiyacı hissettirmektedir (Mayda & Yücel, 2021).

Fiziksel İhmal

Bir çocuğun giyinme, barınma, yeme, sağlık, eğitim, içme gibi temel fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmaması ve terk edilmesi gibi durumlardır (Öztürk & Uluşahin, 2016). Fiziksel ihmal, bireyin çocukluk döneminde öz bakım desteğinin ve güvenliğinin yeterli olmadığı durumlar için kullanılmaktadır. Bu durum bireyin ihmali hak ettiğine inanmasına ve kendisini yalnız hissetmesine sebebiyet verebilmektedir (Mayda & Yücel, 2021).

Fiziksel ihmalin daha soyut bir kavram olması sebebiyle cinsel istismara göre tanı konması ve fiziksel istismar ile karşılaştırıldığında daha sık görülmesine rağmen, ağır yaralanma veya ölümlerle sonuçlanmadığı sürece fark edilmesi daha zordur (Kara, & diğ., 2004).

Duygusal İhmal

Çocuğun ihtiyaç duyduğu ilgi, sevgi, şefkat ve korunma gibi ihtiyaçlarının ebeveynleri tarafından karşılanmaması duygusal ihmal olarak tanımlanmaktadır (Aktay, 2020). Aynı zamanda çocuğun gösterdiği duygusal işaretleri görmezden gelme, çocuğa karşı sıcaklık göstermeme ve psikolojik olarak ulaşılmaz olma gibi özelliklere sahip ebeveyn veya bakım verenlerin sebep olduğu bir durumdur (Öztürk & Uluşahin, 2016).

Yapılan bir araştırmaya göre, yoğun ihmal mağduru çocukların, akademik hayatta zorluk yaşama, dikkat dağınıklığı problem, okuma becerileri yeterince gelişmemesi ve daha düşük IQ sonuçları olduğu gözlemlenmiştir (Gelişmekte Olan Çocuk Ulusal Bilim Konseyi [National Scientific Council on the Developing Child], 2012).

Kimlik Gelişimi

Amerikan Psikiyatri Birliği kimliği, bireyin kendisi ile diğer insanlar arasında açık sınırlarla, kendini benzersiz bir şekilde yaşantılama; benlik saygısında ve kendilik değerlendirmesinde değişmezlik, duygusal yaşantı aralığını düzenleyebilme yeterliği ve yetisi olarak tanımlamaktadır (2013). Bakım veren ile çocuk arasında kurulan güvenli bağlanma duygusu kimlik gelişiminin temelidir ve bu bağın kopması bireyin kendilik duygusunu kaybetmesine sebep olmaktadır (Herman, 2007).

Alanyazında kimliğin tanımı yapılırken ilk cevap aranan soru cümlesi “Ben Kimim?” olmaktadır (Pala, & diğ., 2021). Bu alanda önemli çalışmalara sahip olan Erikson’ın, insan yaşamını dönemlere ayırıp, her dönemi farklı özelliklerle tanımladığı Psikososyal Gelişim Kuramı’na göre kimlik gelişimi, yaşam boyu sürmekte ve sadece bireyin yaşantısıyla değil, çevrenin de etkisi altında yaşanan değişimlerle meydana gelmektedir (1968).

Bireylerin kim oldukları, yaşamdan ne bekledikleri, ilgilerinin ve yeteneklerinin neler olduğu gibi sorulara yanıt aradıkları, toplumsal açıdan da büyük bir önem taşıyan sağlıklı bir yetişkin kimliği edinme açısından büyük bir önem taşıyan kimlik duygusunun kazanımı ergenliğin bitimi ve yetişkinlik döneminin başlangıcını simgelemektedir (Demir, 2010). Dolayısıyla çocukluk ve ergenlik dönemleri boyunca anne-baba-çocuk ilişkileri süreç için büyük önem taşımaktadır: çocukluk deneyimleri, kardeşlik ilişkileri, kayıplar, ayrılıklar ve bunun gibi yaşantılar kimlik oluşumunun birincil parçaları sayılmaktadır (Bilgin, 2000).

Aynı zamanda birey için irdeleme, sorgulama ve karar verme süreçleri kimliğin oluşmasında temel etkenler olarak görülmektedir. Kimlik çatışmasını başarıyla çözümlleyen, kendi ile uyum içerisinde olup, kişisel kapasitesi, sınırlılıklarını ve düşüncelerini kabul etmiş bireylerin daha kuvvetli sosyal ilişkilerinin olduğu gözlenmiştir (Akyürek, & diğ., 2019).

Kimlik Gelişimi ve Çocukluk Çağı Travmaları

Yetişkinlik döneminde tekrarlayan travma, kişiliğin önceden biçimlenmiş olan yapısını zedeler ancak çocukluk döneminde tekrarlayan travma, kişiliği şekillendirir ve çarpıtır (Herman, 2007). Çocukluk çağı travma mağduru olan ve duygu düzenleme becerilerinde eksiklik olan bireyler, kimlik duygusunu kazanmada çok daha fazla zorluk yaşayabilmektedirler.

Kötü muamele, saldırı, incinme, korku gibi fiziksel istismara maruz kalmış çocuklarda bir erken dönem uyumsuz şeması olan kopukluk şemasının gelişmesine; bunun sonucu olarak depresyon, anksiyete, olumsuz benlik, düşmanlık besleme ve öfke gibi psikolojik belirtilerin geliştirilmesine yatkın hale getirebilir (Yiğit & Erden, 2015).

Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları bireylerin kimlik gelişimini tamamlamasında ve kimlik bocalaması yaşamasında etkili olduğu gibi travmanın duygu düzenleme becerilerini olumsuz etkilemesiyle kimlik bocalamasının artmasına sebep olabildiği görülmüştür (Dereboy, & diğ., 2018). Yapılan bir araştırmada erken dönemlerde fiziksel ve cinsel istismara maruz kalmış bireylerde, erkek katılımcıların oranının daha yüksek olmasıyla birlikte, riskli davranışlar sergileme ihtimallerinin de yüksek olduğu görülmüştür (Eker & Yılmaz, 2016).

Kişilerarası İlişkiler

Kişi dünyaya geldiği andan itibaren hayatta kalabilmek için kişilerarası ilişkilere ihtiyaç duymaktadır. Su, süt, sıcaklık gibi yeni doğanın tüm fiziksel ihtiyaçları başkaları tarafından sağlanmaktadır (Leary, 2004).

Sağlıklı ilişkiler insan gelişiminde önemli bir yer tutar: kurulan yakın ilişkilerle bireyler başkalarıyla empati kurabilir, güvenebilir, bağımlılık ve bağımsızlık duygularını deneyimleyebilir ve sıkıntılı zamanlarda daha kolay iletişim kurabilmektedir (Choudhary, 2011).

Erken çocukluk döneminde anne/baba veya bakım veren ile ilk etkileşimler ve deneyimlenen ilişki, bireylerin yetişkinlik döneminde kendileri ve diğer kişilerle olan ilişkilerini doğrudan etkilemektedir (Wolynn, 2016). Öfke, kıskançlık gibi negatif duygular, büyük anlaşmazlıklara ve ilişkinin bozulmasına sebep olur.

Duygularının farkında olmayan, duygularını kabul edip ifade edemeyen bireyler, kişilerarası ilişkilerinde zorluklar yaşarlar (Choudhary,2011).

Kişilerarası İlişkiler ve Çocukluk Çağı Travmaları

Çocukluk çağı olumsuz yaşantı mağduru bireylerin daha sağlıksız, sorunlu ilişkiler kurma, yakınlık bozukluğu ve sosyal uyum zorlukları gibi problemlerle karşılaşabildikleri görülmüştür (Huh, & diğ., 2014). Yapılan bir çalışmaya göre, çocukluk döneminde travmaya maruz kalmış bireylerin şiddete eğiliminin daha fazla olduğu ve kişilerarası ilişkilerde veya karşılaştıkları herhangi bir zorlukta problem çözme becerilerinin zayıf kaldığı görülmüştür (Özen, & diğ., 2010). Fiziksel istismar mağduru çocukların, yetişkinlik dönemlerinde daha yüksek seviyede baskın/kontrolcü ve müdahaleci/muhtaç kişilerarası modelleri benimsedikleri tespit edilmiştir (Huh, & diğ., 2014).

Cinsel istismar mağduru çocukların, yetişkin ilişkileri incelendiğinde daha az kişisel dayanıklılık kaynakları olduğu, daha stresli oldukları ve bu durumda riskli cinsel davranışlarda bulunma olasılığını arttırdığı görülmüştür (Lamoureux, & diğ., 2012). Başka bir araştırmada ise çocuklukta duygusal istismar, ihmal veya cinsel istismar öyküsü olan bireylerin diğerlerine kıyasla kişilerarası ilişkilerinde daha çok problem yaşadıklarını ve ilişki kurmakta zorlandıklarını bildirmişlerdir (Huh, & diğ., 2014).

İhmal veya istismara maruz kalmış çocuklar, yeteri kadar olgun düşünmeyi destekleyen deneyimlere sahip olmayabilirler. Dolayısıyla olgunlaşmamış düşüncenin bir göstergesi olan “siyah ve beyaz düşünme” bu bireylerde yaygın olarak görülür; bu da inatçı, katı ve biraz gri alanın bırakıldığı, genellikle aşırı düşünme olarak tanımlanan durumdur (Choudary, 2011).

Çocukluk Çağı Travmalarının Risk Etmenleri ve Olası Sonuçları

Çocukluk çağında muhtemel olarak yaşanabilecek istismar ve ihmallerin temel kaynağı, aile bireyleri olabileceği gibi yakın çevre veya yabancı kişiler de olabilmektedir (Ekşi,2021). Dünya Sağlık Örgütü’ne göre risk etmenleri ailesel, toplumsal ve kişisel olarak sınıflandırılmaktadır:

Çocuk/Kişisel Faktörü: Bir çocuğun karakteri kötü muameleye uğrama riskini arttırabilir:

- Dört yaş veya altında olmak ya da ergen olmak
- İstenmeyen çocuk olmak veya ebeveynlerin beklentilerini karşılamada yetersiz olmak
- Özel ilgiye muhtaç olmak veya bedensel engelli olmak
- Zihinsel veya nörolojik rahatsızlığı olmak
- Lezbiyen, gay, biseksüel veya transseksüel olarak tanımlanmak (2020).

Ebeveyn veya Bakım veren/Aile Faktörü: Ebeveynin veya bakım verenin karakteri çocuğun kötü muameleye uğrama riskini arttırabilir:

- Yeni doğan ile bağ kurmada zorlanmak
- Ebeveynin çocukluk çağı istismar öyküsü olması
- Bilinçsiz çocuk yetiştirme veya gerçekdışı beklentilere sahip olmak
- Hamilelik sırasında dahi alkol-madde kullanımı olması
- Düşük benlik saygısı
- Öfke kontrol sorunları olması
- Ruhsal veya nörolojik rahatsızlığı olması
- Ekonomik güçlükler (WHO, 2020; Çelik& Hocaoğlu, 2018).

Toplumsal/Sosyal Faktörler: İçerisinde bulunula toplum ve sosyal ortamlar çocuğun kötü muameleye uğrama riskini arttırabilir:

- Eşitsizlikler (sosyal ve cinsiyet)
- Yeterli konutun veya aileleri destekleyecek hizmetlerin eksikliği
- Yüksek işsizlik rakamları
- Çocuğa kötü muamele, çocuk pornografisi ve çocuk işçiliğini önleyecek politikaların olmaması
- Şiddeti ve dayığı destekleyen kültürel normlar
- Düşük yaşam standartlarına sebebiyet veren politikalar (WHO, 2020; Çelik & Hocaoğlu, 2018).

Choi ve Oh 'nun araştırmasında, çocukluk çağı travmalarına maruz kalmış bireylerin duygu düzenleme kabiliyetinde ciddi hasarlar olduğu belirtilmiştir.

Bireylerin duygularını anlaması, fark etmesi ve sosyal ilişkilerinde uyum sağlamasını zorlaştırdığı görülmektedir (2014).

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına maruz kalmış bireylerde fiziksel hasarlar oluşabileceği gibi, psikolojik (anksiyete, stres vs.) ve duygusal problemler de görülebilmektedir. Mağdur olan bu bireyler ileriki yaşamlarında, şiddet mağduriyeti, suça karışma, madde kullanımı, cinsel yoldan bulaşan hastalıklar, beyin gelişimi geriliği, düşük eğitimsel katılım ve sınırlı iş olanakları gibi problemlerle karşılaşma riskleri artmaktadır (Hastalık kontrol ve Önleme Merkezi [Center for Disease Control and Prevention], 2022). Duygusal istismar mağdurlarında, duygudurum ve anksiyete bozuklukları sıklıkla görülürken, cinsel istismar maruz kalanlarda ise alkol-madde kullanımı veya bağımlılığı, kendine zarar verme ve intihar girişimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (2011).

Adli değerlendirme için polikliniğe yönlendirilen vakalar üzerinden yapılan bir araştırmada, bireylerin %81,9'unun istismar sonrasında en az bir ruhsal bozukluk tanısı aldığını: %25,6'sına Akut Stres Bozukluğu, %33,0'üne Travma Sonrası Stres Bozukluğu, %27,9'una Major Depresif Bozukluk tanısının konduğu tespit edilmiştir. Ayrıca vakaların %7,4'ünde de zekâ geriliği olduğu saptanmıştır (Dönmez, & diğ.,2014).

İlgili Araştırmalar

İzlanda'da 14-15 yaşlarında 3515 öğrencinin katıldığı ev içerisinde maruz kalınan fiziksel ve sözlü şiddetin ergenlerin ruh sağlığına etkisinin incelendiği bir çalışmada, katılımcıların %7'si ev içerisinde fiziksel ve sözlü şiddete tanıklık ederken, %6'sı fiziksel istismara uğradığını belirtmiştir. İstismara maruz kalmış ergenlerde yüksek oranda depresyon, anksiyete, öfke ve düşük benlik saygısı belirtilerine rastlanmıştır (Gunnlaugsson, & diğ., 2011).

Walker vd. (2011) tarafından Amerika'da yürütülmüş olan çalışmada, erken çocukluk dönemi cinsel istismar mağdurlarının, romantik ilişkilerinde kendilerine ve partnerlerine karşı aşağılayıcı ve savunmacı tepkiler verdikleri tespit edilirken, erkek mağdurların kadınlara göre daha çok etkilenmiş olduğu görülmektedir.

1209 katılımcıyla yapılan çocukluk çağı yaşantı ve travmalarının depresyon ile anksiyete bozukluklarına olan etkisinin araştırıldığı bir çalışmada, fiziksel ve

duygusal istismar ile duygusal ihmal deneyiminin bireylerde depresyon ve anksiyete birlikteliğinin görülmesini arttırdığı, tedaviyi olumsuz etkilediği ancak cinsel istismar ile fiziksel ihmalin bu ilişki üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını bildirmişlerdir (Hovens, & diğ.,2012).

Erol vd. (2013), çocukluk çağı travmalarının, Majör Depresif Bozukluk (MDB) tanısı almış bireylerdeki özkıyım davranışı üzerindeki etkisini görmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. MDB tanısı almış 30 hasta üzerinde yaptıkları çalışmaya hastalarla yaş, eğitim, cinsiyet açısından eşleşen 30 sağlıklı kontrol grubu da dahil edilmiştir. İntihar girişiminde bulunan depresyon hastaların, kontrol grubuna ve intihar girişiminde bulunmamış hastalara göre çocukluk çağı travma yaşantıları ölçeği puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre erken dönem travma deneyimlerinin, depresyon hastalarında intihar girişimi açısından önemli bir risk etmeni olduğu bildirilmektedir.

Türkiye’de üç farklı ilde yaşayan, 11,13 ve 16 yaş grubundaki 7540 çocuğun erken dönem olumsuz yaşantıları ile tüm yaşamları boyunca maruz kaldıkları olumsuz çocukluk çağı deneyimlerinin sıklığını belirlemeyi amaçlayan çalışmanın sonucunda, olumsuz çocukluk çağı deneyimleri ile ihmal sıklığı, yaş gruplarına göre sırasıyla %70,5; %58,3; %42,6 olarak saptanmıştır. İhmalin kızlarda, fiziksel istismarın ise erkeklerde daha yüksek oranda olduğu görülmüştür (Sofuoğlu & diğ., 2014).

Çocukluk çağı travma deneyimleri ile erken dönem uyum bozucu şemaların, uyumsuz kişilerarası tarzlar üzerine etkisinin incelendiği çalışmaya katılan 300 kişiden 175’i (%58,33) kadın, 125’i (%41,67) erkek ve bunlardan 159’u (%55,59) da evlidir. Sonuçta, çocukluk çağı travma deneyimlerinin yetişkinlikteki uyumsuz kişilerarası türler üzerinde önemli bir etkisi olduğu ve bu ilişkiye erken dönem uyum bozucu şemaların aracılık ettiği görülmüştür (Tezel, & diğ., 2015).

Atmaca ve Gençöz (2016) ise çocuk istismarı ve ihmalin, şema teorisi aracı rolü ile, yetişkinlikteki eş şiddeti arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmaya Türkiye’nin dört farklı şehirden 222 kadın katılmıştır. Sonuçlar, çocukluk çağında maruz kalınan travmaların, yetişkinlikte eş şiddetine maruz kalma riskini arttırdığını kanıtlamıştır. Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü incelendiğinde ise,

duygusal yoksunluk ile hastalıklar ve zarar görme karşısında dayanıksızlık şemalarını geliştirenlerin eş şiddetine maruz kalma risklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çocuk cinsel istismarına yönelik yapılan bir araştırmada, 2007 – 2011 yılları arasında Kahire ve Gize valiliklerinden adli makamlara sevk edilen tüm cinsel istismarı vakalarını, 813 çocuk, kapsamaktadır. Araştırma sonucunda cinsel istismar mağduru çocukların çoğunlukla kız (%52,8) olduğu; mağdurların %43,8'inin ergen yaş grubundan oluştuğu, tüm failerin erkek olduğu ve %89,9 oranı ile aile dışındaki bireyler olduğu belirlenmiştir (El Rahman, & diğ., 2017).

Başka bir çalışmada, çocukluk çağı travmalarının üniversite öğrencileri arasında risk alma ve saldırganlık eğilimini öngörüp/öngörmediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde çeşitli fakültelerde okuyan 851 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda travmatik deneyimler arttıkça, risk alma ve saldırganlık oranının da arttığı ve erkeklerin kadınlara göre daha fazla fiziksel ile duygusal istismar ve ihmale maruz kaldığı görülmektedir. Bu çalışmada çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikte olumsuz davranışlar için temel hazırladığı sonucuna varılmıştır (Odacı & Çelik, 2017).

Jaworska'nın yapmış olduğu çalışmada da bipolar bozukluğa sahip bireylerin %51'inin çocukluk çağı travmalarına maruz kaldığı ve bu travmaların %37'sinin duygusal istismar, %24'ünün fiziksel istismar, %24'ünün duygusal ihmal, %21'inin cinsel istismar ve %12'sinin fiziksel ihmalden kaynaklandığı tespit edilmiştir (2018).

Çocukluk çağı istismar yaşantısı ile fiziksel sağlık şikayetleri arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmaya 16-33 yaşları arasında çocukluk dönemi istismar mağduru 506 birey ile 504 istismar edilmemiş akrandan oluşmuştur. Araştırmanın sonucunda; istismarına maruz kalan katılımcıların daha fazla fiziksel sağlık şikayeti bildirdiği ve özellikle cinsel ve duygusal istismarın ileri dönemlerde fiziksel sağlık şikayetlerini öngördüğünü göstermektedir (Rueness, & diğ., 2019).

Erken çocukluk döneminde yaşanan çocuk istismarının ruh sağlığı üzerindeki etkilerini belirlemek üzere Türkiye'deki üç farklı üniversitede öğrenim gören 636 öğrenci ile bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, çocuk istismarı puanları arttıkça, benlik saygısının azaldığı; depresyon, anksiyete ve stres düzeyinin

arttığı görülmüştür. Benlik saygısının depresyon, anksiyete ve stres üzerinde doğrudan ve negatif bir etkiye sahip olduğu görülürken; çocuk istismarının depresyon, anksiyete ve stresi dolaylı yoldan etkilemektedir (Çelik & Odacı, 2019).

Türkiye’de üniversite öğrencileriyle yapılan, 530 kişilik örneklemden oluşan, çocukluk çağı travmaları ile savunma mekanizmaları ve kendine zarar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan araştırmanın sonucunda, kendine zarar verme davranışında bulunan öğrencilerin (%33,2), kendine zarar verme davranışı olmayanlara göre matür (olgun) savunma mekanizmalarını daha az kullandığı ve daha fazla çocukluk çağı travmaları bildirdiği görülmüştür (Öztürk & diğ., 2020).

Son olarak, üniversite öğrencilerinin katılımıyla yapılan çocukluk çağı travmaları ile bağlanma tarzları ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, immatür (ilkel) savunmalar kullanmasında bağlanma stillerinde düzenleyici etkisi olduğu görülürken, nevrotik ve matür savunma kullanmada bağlanma stillerinin düzenleyici etkisi olmadığı sonucu çıkmaktadır (Sezer, 2021).

BÖLÜM III

Yöntem

Çocukluk çağı travmalarının bıraktığı kalıcı etkilerin bireyin kimlik gelişimde ve kişilerarası ilişkilerinde belirleyici bir rol oynayıp oynamadığı çeşitli istatistiksel yöntemler yardımıyla araştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada çocukluk çağı ruhsal travmaları, kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkiler arasındaki ilişkiyi tespit etmek üzere ilişki tarama modeli kullanılmıştır. İlişki tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimlerin varlığını ve düzeyini analiz edebilmeyi amaçlayan bir araştırma türüdür (Karasar, 2022).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2021 yılı içerisinde Türkiye’de yaşayan ve yapılan araştırmaya katılım konusunda gönüllü olan 18-70 yaş arasındaki bireylerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları için oluşturulan bağlantı ile 350 kişiye ulaşılmış ancak 71 kişi çalışmayı tamamlamadan çevrimiçi ortamdan ayrıldığı için araştırma verilerine dahil edilmemişlerdir. Pandemi sürecinde internet ortamından ulaşılabilen araştırma deneklerinin, ölçekleri yarım bırakması ve ölçeklerin tamamlanması için kontrol sağlanamaması sebebiyle denek kaybı yaşanmıştır. Örneklemi belirlemek için elverişli (kolayda) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacının ihtiyaç duyduğu örneklem sayısına erişene kadar en ulaşılabilir ve kolay bir şekilde ana kütleden katılımcılara ulaşarak seçim yaptığı, zaman kaybını önleyen, tesadüfi olmayan bir örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, & diğ., 2019).

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Kategori	F	%
Yaş	20-29	101	36.2%

	30-39	40	14.3%
	40-49	19	6.8%
	50 ve üstü	119	42.7%
Cinsiyet	Erkek	135	48.4%
	Kadın	144	51.6%
Medeni Durum	Bekar	101	36.2%
	Evli	154	55.2%
	Diğer	24	8.6%
Eğitim	Lise ve daha aşağı	18	6.5%
	Önlisans	34	12.2%
	Lisans	131	47.0%
	Yüksek lisans-doktora	96	34.4%
Sosyo-Ekonomik Durum	Alt	4	1.4%
	Alt-orta	21	7.5%
	Orta	164	58.8%
	Üst-orta	77	27.6%
	Üst	13	4.7%
Psikolojik Yardım Alma Durumu	Evet	73	26.2%
	Hayır	206	73.8%
Toplam	Toplam	279	100%

Araştırmaya katılan bireylere ait demografik bilgiler, frekans analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcılara ait yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, sosyo ekonomik durum ve psikolojik yardım alma durumu gibi demografik değişkenlerin dağılımı aşağıda belirtildiği gibidir:

Araştırmaya katılan kişilerin yaş dağılımı açısından değerlendirildiğinde katılımcıların %36,2'si 20-29 yaş; %14,3'ü, 30-39 yaş; 6,8'i 40-49 yaş; %42,7'si ise 50 ve üzeri yaş aralığındadır. Yaş dağılımı açısından çoğunluğu 50 ve üstü yaştakilerin oluşturduğu görülmektedir.

Cinsiyet dağılımı açısından bakıldığında araştırmaya katılanların neredeyse dengeli bir dağılım gösterdiği %51,6'sının kadın, %48,4'ünün ise erkeklerin ($X_{ort} = 40,8$ ss =14,19) oluşturduğu görülmektedir.

Medeni durum açısından bakıldığında katılımcıların yarıdan fazlası; %55,4'ü evli, %36,2'sinin ise bekârdır.

Eğitim durumuna göre çoğunluğun üniversite %47 ve lisans üstü mezuniyet seviyesine %34,4 sahiptir.

Ayrıca katılımcıların yarıdan fazlası %58,8'i sosyo-ekonomik durum açısından orta kesime mensup olup, büyük çoğunluğu %73,8'i daha önce psikolojik yardım almamıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama amacı ile katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Kişilerarası Problemler Envanteri, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği ve Kimlik Gelişiminin Boyutları Envanteri uygulanmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bu formda, katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim, sosyo-ekonomik, medeni durumu ile psikolojik yardım geçmişi olup olmadığına dair cevapların arandığı toplamda 6 soru bulunmaktadır.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği

Bireyin 18 yaşından önceki olumsuz yaşantılarına dayalı olarak 10 maddeden oluşan, evet/hayır şeklinde iki yanıtı olanak sağlayan bir öz bildirim ölçeğidir. Kişinin 18 yaşına kadar aile içi duygusal, fiziksel veya cinsel istismar, kötüye kullanılma, duygusal ve fiziksel olarak ihmal edilme olup olmadığı ile boşanma durumu sorgulanmakta olup, aynı zamanda anneden şiddet görme veya tehdit edilme, ailede alkol veya madde kullanan bir kişinin olması, aile üyelerinde intihar

girişiminin olması, ailede ruhsal bozukluğu veya depresyonu olan birinin varlığı, aileden herhangi birinin cezaevi öyküsü olup olmadığına dair sorular bulunmaktadır.

1997 yılında Permanente tarafından, Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezinin Şiddet Önleme Birimi'nin iş birliği ile geliştirilmiştir. Çalışmanın Türk kültürüne uyarlanması ise 2013 yılında Ulukal vd. tarafından yapılmış ancak geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Daha sonra Gündüz vd. tarafından Türkçe'ye uyarlanan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmiştir (2018). Güvenilirlik, ölçekte yer alan ifadelerin birbirleri ile olan tutarlılığını gösterir. Bir başka deyişle bir birime ait farklı zamanlarda yapılan tekrarlı ölçümlerin yaklaşık aynı sonuç göstermesi güvenilirlik olarak ifade edilmektedir (Durmuş, Yurtkoru & Çinko, 2011). Bu çalışma sonunda toplam puanı 0-10 arasında değişmekle birlikte, puan artışı olumsuz yaşantıların artışı göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla hesaplanan Cronbach alfa değeri 0,742 olarak bulunmuştur. Bu ölçeğe ait Cronbach's Alpha değeri 0,761 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin geçerliliğinin ölçülmesi için yapılan çalışma sonucunda ölçeğe ilişkin Kayser Mayer Olkin (KMO) değeri 0,764 olup, Barlett testi ($\chi^2=540,77$; $sd=45$ ve $p=0,000 <0,05$) anlamlı çıkmıştır. Ölçekte bulunan ifadelerin alt boyutlara göre dağılımları ve bu ifadelerle ait faktör yük değerlerini gösteren faktör yükleri tablosu incelenmiş ve ölçekte yer alan ifadelerin üç boyut altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin alındığı çalışma olan Gündüz vd. (2018) göre ölçek tek boyutlu bir yapıdan oluşmaktadır. Bu yüzden ölçeğin aslına sadık kalarak tek faktör olacak şekilde kabul edilmiş ve analiz tekrarlanmıştır. Tek faktörlü yapının kabul edildiği analizde ölçekte yer alan 3, 6, 8 ve 10 numaralı 4 ifade faktörü temsil edecek yeterli yük değerine sahip olmadığı (0,50 altında faktör yük değerine sahip olduğu) için analiz dışı bırakılmıştır. Elde edilen faktöre ilişkin öz değer istatistiği 3,08 açıklanan varyans oranı ise %30,9 olarak bulunmuştur. Analiz sonucunda çocukluk çağı yaşantılar ölçeği tek boyut ve altı ifadeden oluşan bir yapı ortaya koymuştur. Bu ölçeğe ait Cronbach's Alpha değeri 0,761 olarak bulunmuştur. Ölçek için Cronbach's Alpha değerinin 0.60 ve üzeri olması ölçeğin yeterli güvenilirlik seviyesine sahip olduğunu göstermektedir.

Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği

5'li likert tipi ölçek olup her biri 5 maddeden oluşan 5 alt ölçek ile toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Maddeler “kesinlikle katılıyorum”dan (5 puan), “kesinlikle

katılmıyorum”a (1 puan) doğru sıralanan bir ölçek üzerinde işaretlenir.1-5 arasındaki sorulara verilen yanıtlar içsel yatırımda bulunmayı, 6-10 arası seçeneklerin genişlemesine araştırılmasını, 11-15 arası seçeneklerin saplantılı araştırılmasını, 16-20 arası içsel yatırımla özdeşleşmeyi ve son olarak 21-25 arası seçeneklerin derinlemesine araştırılmasını ölçmektedir. Ölçekte puanlama yapılırken, her alt boyut ayrı olarak değerlendirilmekte ve her alt boyutun toplam puanı alınmaktadır. Ölçekten elde edilen puanlara kümeleme analizi uygulanarak, kimlik statüleri de elde edilmektedir (Morsünbül, 2013).

Luyckx ve arkadaşları tarafından 2008 yılında geliştirilen ölçek, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak Morsünbül vd. tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır (2013). Alt ölçeklerin Cronbach alfa değeri 0.79 ve 0.86 arasında değişirken; çalışmada 0.88 ve 0.98 arasında oldukları hesaplanmıştır.

Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği için geçerlilik analizi yapılmıştır. Analizden elde edilen sonuçlara göre KMO değeri 0,940 olup, Barlett testi ($\chi^2=6152,48$ sd=190 ve $p=0,000 <0,05$) anlamlı çıkmıştır. Analiz sonucunda, öncelikle faktör yük değeri 0,50 altında kalan ve birden çok faktörde birbirine yakın faktör ağırlıklarına sahip ifadeler tespit edilerek analiz dışı bırakılmıştır. Son durumda üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği’nin alındığı çalışma olan Morsünbül ve Çok (2014)’de beş boyut bulunmasına karşın, yapılan analiz kapsamında araştırmanın örneklem grubu için ölçeğe birebir uygun bir sonuçla karşılaşılmemiştir. Morsünbül ve Çok (2014) çalışmasında bulunan içsel yatırımda bulunma ve içsel yatırımla özdeşleşme boyutlarının yapılan analizler sonucunda tek bir faktör altında birleştiği görülmüştür. Bu faktör “*içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme*” olarak yeniden adlandırılmıştır. Analiz sonuçlarından görüleceği gibi Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği’nin tüm boyutları için Cronbach’s Alpha değerinin 0.60 ve üzeri olması ölçeğin yeterli güvenilirlik seviyesinde olduğunu göstermektedir.

Kişilerarası Problemler Envanteri

Alden vd. tarafından kişilerarası işlevselliği, kişisel stres ve güçlükler açısından değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir (1990). Akyunus ve Gençöz tarafından Türkçe’ye çevrilerek uyarlanmıştır. 5’li likert tipi ölçek olup, her biri 4 maddeden oluşan 8 alt ölçek ile toplam 32 maddeden oluşmaktadır. Tüm maddelerin

toplam puanı “Genel Kişilerarası Problem Düzeyi” ni verir. Toplam test korelasyonları 0.16 ve 0.59 arasında değişirken, altölçekler için Cronbach Alpha katsayıları ise 0.66 ve 0.86 arasında değişmektedir. Çalışmaya göre ise ölçeğin alt boyutlarına ait Cronbach’s Alpha değerleri 0.72 ve 0.88 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ters madde bulunmamaktadır. Alt ölçekler, baskın- kontrolcü, intrusif-muhtaç, aşırı fedakar, aşırı uyumlu, hakkını-fikrini savunmayan, sosyal çekinik, soğuk-mesafeli ve kinci- benmerkezci olarak adlandırılmıştır (Akyunus & Gençöz, 2015).

Kişilerarası Problemler Ölçeği için yapılan geçerlilik analizinde KMO değeri 0,882 olup, Barlett testi ($\chi^2=3573,09$ sd=406 ve $p=0,000 <0,05$) anlamlı çıkmıştır. Yapılan analiz sonucunda, öncelikli olarak 6 faktörlü yapı elde edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde tek bir sorunun bir faktör oluşturduğu ve 0,50’nin altında kalan faktör yük değerine sahip ifadelerin olduğu görülmüş ve bu ifadeler analiz dışı bırakılmıştır. Sonuçta beş faktörlü bir yapı oluşmuştur. Kişilerarası problem ölçeğinin alındığı çalışma olan Akyunus ve Gençöz (2016)’de ölçek sekiz boyuttan oluşmaktadır. Yapılan analiz kapsamında araştırmamızın örneklem grubu için ölçekle birebir uygun bir sonuçla karşılaşmamıştır. Ölçekte bulunmakta olan kinci-benmerkezcilik boyutu ve soğuk-mesafelilik boyutu bir faktör altında birleşmiştir. Bu faktör; kendi ihtiyaçlarını önceleyen, başkalarının yaşam amaçlarını destekleme ve başkalarının mutluluğu konusunda kayıtsız olan benmerkezci tavır ve tutumlar ile başkalarıyla anlaşmak, onlara karşı aşk, sevgi gibi yakın duygular hissetmenin zor olduğu mesafeliliğe ilişkin alanı kapsamaktadır (Akyunus & Gençöz, 2016). Bu yüzden faktör “*benmerkezcilik ve mesafelilik*” olarak yeniden adlandırılmıştır. Orijinal ölçekte yer alan baskın-kontrolçülük ve dalıcı-talepkârlık boyutların da birleştiği görülmüştür.İfadeler incelendiğinde başkalarını kontrol etme, kendi istekleri için başkalarını yönlendirme gibi kontrolçülük ile fark edilmeyi isteme gibi talepkârlık alanının kesiştiği görülmektedir. Bu sebepten faktör “*kontrolçülük ve talepkârlık*” olarak yeniden adlandırılmıştır. Analiz sonuçlarından görüleceği gibi Kimlik Gelişimi Ölçeği’nin tüm boyutları için Cronbach’s Alpha değerinin 0.60 ve üzeri olması ölçeğin yeterli güvenilirlik seviyesinde olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında, ilk aşamada Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği ile Kişilerarası Problemler Envanterini geliştiren ya da uyarlayan araştırmacılardan izinler alınmıştır.

İkinci aşamada Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'na başvurularak 19.10.2021 tarihinde Etik Kurul İzni alınmış ve araştırmaya başlanmıştır.

Son olarak, araştırmada kullanılan anketler, internet üzerinden Google Forms aracılığıyla ve yüzyüze olarak karma bir şekilde katılımcılara ulaştırılmıştır. Anketler doldurulmadan önce ilk olarak Bilgilendirilmiş Onam Formu verilerek çalışma hakkında bilgi verilmiş ve onayları alınmıştır. Daha sonra Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Kişilerarası Problemler Envanteri ve Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği'ni doldurmuşlardır. Araştırmanın güvenilirliği için, sistem üzerinden bir kullanıcının ikinci kez giriş sağlaması engellenmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma sorularına bağlı olarak, bireylerin demografik özellikleri ile çocukluk çağı olumsuz deneyimleri arasında bir fark olup olmadığını incelemek için t-testi ve Anova analizinden yararlanılmıştır. Çocukluk çağı travmaları ile kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkileri birbiriyle olan etkileşimlerini incelemek için korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma sorularının test edilmesi için regresyon-korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi ile ilişkiler test edilmiş, regresyon analizinde ise çocukluk çağı travmaları ve kimlik gelişiminin bireyin kişilerarası ilişkileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Kimlik Gelişimi Ölçeği ve Kişilerarası Problem Ölçeği'ne ilişkin geçerlilik analizi yapılmıştır. Geçerlilik analizi için istatistiksel bir yöntem olan faktör analizinden yararlanılmıştır. Faktör analizi ile bahsi geçen ölçeklere ilişkin yapı geçerliliği test edilmiş aynı zamanda araştırmaya ait bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Faktör analizi ile ortaya çıkan yapılara güvenilirlik analizi yapılmış ve bu yapıların ölçeğe ait iç tutarlılığı sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Güvenilirlik

analizi için literatürde yapılan çalışmalarda en çok kullanılan yöntem olan Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilere ait basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo 2'de yer almaktadır. Çarpıklık katsayısı – ile + arasında değerler alabilmektedir. Ancak çarpıklık ölçüsünün-/+ 3 (bazı yazarlara göre-/+ 2) aralığında değerler alması durumunda normal kabul edilmektedir. Basıklık ise, normal dağılım eğrisinin dik/basık değerini gösterir, tam bir çan eğrisinin basıklık değeri 0 'dır (Kalaycı, 2017).

Tablo 2.

Kişilerarası Problemler, Kişilik Gelişimi ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği'ne Ait Betimleyici İstatistikler

Değişken	Ortalama	S. Sapma	Min.	Max.	Çarp.	Bas.
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar	.77	1.34	0.00	6.00	1.82	2.57
İçsel Yatırımda Bulunma ve Özdeşleşme	41.59	12.24	11.00	55.00	-1.21	0.64
Seçeneklerin Saplantılı Araştırılması	12.61	5.03	5.00	25.00	0.48	-0.44
Seçeneklerin Derinlemesine Araştırılması	13.54	4.35	4.00	20.00	-0.68	-0.29
Sosyal Çekiniklik	10.62	4.82	6.00	27.00	1.28	1.06
Kendine Güvenmeme	11.12	4.23	5.00	25.00	0.90	0.31
Kendini Feda Etme	11.75	3.78	4.00	20.00	0.28	-0.61
Baskın Kontrolçülük	9.15	3.36	4.00	20.00	0.67	0.12
Kinci Benmerkezcilik	12.10	4.44	7.00	27.00	0.98	0.53

Tablo 2'de çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının toplam puanlarına ait betimsel istatistikleri ele alındığında, puan ortalamasının .77 olduğu görülmektedir. Basıklık ve çarpıklık değerleri ele alındığında çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği varsayılabilir. Kimlik gelişiminin boyutları ölçeğinin alt boyutlarına ait puanların betimsel istatistiklerine bakıldığında: içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme için puan ortalaması 41.59; seçeneklerin saplantılı araştırılması için 12.61 ve seçeneklerin derinlemesine araştırılması için 13.54 olup, basıklık ve çarpıklık değerleri incelendiğinde normal dağılım gösterdiği

söylenilmektedir. Kişilerarası problemler envanterinin alt boyutlarına ait puanların betimsel istatistiklerine bakıldığında ise: sosyal çekiniklik puan ortalaması 10.62, kendine güvenmeme 11.12, kendini feda etme 11.75, baskın kontrolçülük 9.15 ve ikinci benmerkezcilik ise 12.10 olduğu görülmekle beraber basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilmektedir.

Tüm analizler; frekans dağılımlarının çıkarılması, ölçeklerin geçerliliğin tespiti için faktör analizi, güvenilirlik analizi için Cronbach's Alpha katsayısının hesaplanması ve değişkenler arasındaki ilişkiler için yapılan regresyon-korelasyon analizlerinde, verilerin çözümlenmesinde Statistical Package for Social Sciences ([SPSS] Sosyal Bilimler İstatistik Programı) 28.0.1 programından yararlanılmıştır.

Çalışma Planı

Araştırmanın ilk aşamasında Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği ve Kişilerarası Problemler Envanteri'ni geliştiren veya uyarlayan araştırmacılardan izinler alınmıştır. Ölçme araçları ile ilgili kullanım izinleri Ek-3' de yer almaktadır.	Eylül 2021
İkinci aşamada, Etik Kurul Komisyonu'na başvurulmuş ve Etik Kurul İzni alınarak araştırmaya başlanmıştır. Etik Kurul İzni Ek-1'de yer almaktadır.	Eylül 2021
Üçüncü aşamada araştırmada kullanılan ölçekler, demografik bilgi formu, katılımcı bilgilendirme ve aydınlatılmış onam formu Google Forms aracılığıyla çevrimiçi olarak düzenlenmiş ve katılımcılardan veriler toplanmaya başlanmıştır.	Ekim 2021
Kavramsal temeller ve ilgili araştırmaların incelenmesi süreci yürütülmüştür.	Kasım 2021 - Mart 2022

Örneklem grubundan elde edilen verilerle yapılan istatistik analizleri sonucunda elde edilen bulgular, literatür doğrultusunda tartışılarak sonuç ve gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.	Mart 2022 - Mayıs 2022
--	---------------------------------

BÖLÜM IV

Bulgular

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara araştırmanın amaçları çerçevesinde yer verilmiştir. Araştırmada katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen verilerin istatistiksel analizleri de bu bölümde sunulmaktadır.

Araştırma sorularına bağlı olarak bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, kişilerarası problem ve kimlik gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için faktör boyutlarına ait faktör puanları hesaplanmıştır. Faktör puanlarının hesaplanmasında katılımcılarının ölçek alt boyutlarında yer alan ifadelere verdiği cevapların sayısal değerlerine ait toplam puanlar kullanılmıştır.

Çocukluk Çağı Travmaları ile Kimlik Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Aşağıda Tablo 3'te çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile kimlik gelişiminin boyutları ölçeğine ait boyutlara yapılan korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Tabloda her iki ölçek için alt boyutlara ait korelasyon katsayısı ve bu katsayıların anlamlı olup olmadığı gösterilmiştir. Araştırmada anlam düzeyi 0,05 olarak seçilmiştir.

Tablo 3.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar ve Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği Boyutlarına Ait Korelasyon Analizi

	(1)	(2)	(3)	(4)
(1) Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar	1	-0.132* (0.027)	0.213* (0.000)	-0.036 (0.545)
(2) İçsel Yatırımda Bulunma ve Özdeşleşme		1	0.162* (0.007)	0.773* (0.000)

(3) Seçeneklerin Saplantılı Araştırılması	1	0.280* (0.000)
(4) Seçeneklerin Derinlemesine Araştırılması		1

***p≤0,05**

Parantez içi değerler (p) olasılık değeridir.

Tablo 3 incelendiğinde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile kimlik gelişimine ait içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=0,027\leq 0,05$). Korelasyon katsayısı ($r=-0.132$) çocukluk çağı olumsuz deneyim ile içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme boyutu arasında negatif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri artıkça bireylerin içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme kabiliyetleri nispeten azalmaktadır. Dolayısıyla çocukluk çağı travmaları kişilerin yaşamını planlaması ve geleceğine yön vermesinde düşük ölçekli de olsa olumsuzluğa neden olabileceği görülmektedir. Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile kimlik gelişimi ölçeği alt boyutlarından biri olan seçeneklerin saplantılı araştırılması arasında anlamlı bir ilişki ($p=0,000\leq 0,05$) olduğu görülmektedir. Bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısı ($r= 0.213$) incelendiğinde çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme boyutu arasında pozitif zayıf bir ilişkinin olduğunu ortaya çıkmaktadır. Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları artıkça seçeneklerin saplantılı araştırılması konusundaki hassasiyet az da artmaktadır. Dolayısıyla çocukluk çağı travmaları kişilerin kendi gelecekleri hakkındaki güvensiz ve endişeli olma halini artırabileceği görülmektedir. Ancak çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır ($p=0,545>0,05$).

Çocukluk Çağı Travmaları ile Kişilerarası İlişkiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 4.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar ve Kişilerarası Problemler Ölçeği Boyutlarına Ait Korelasyon Analizi

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) Çocukluk Çağı Olumsuz Deneyim	1	0.220* (0.000)	0.198* (0.001)	0.125* (0.037)	0.135* (0.025)	0.081 (0.177)
(2) Sosyal Çekiniklik		1	0.624* (0.000)	0.202* (0.001)	0.178* (0.003)	0.576* (0.000)
(3) Kendine Güvenmeme			1	0.360* (0.000)	0.189* (0.002)	0.348* (0.000)
(4) Kendini Feda Etme				1	0.419* (0.000)	0.014 (0.815)
(5) Kontrolcülük ve Talepkârlık					1	0.114 (0.058)
(6) Benmerkezcilik ve Mesafelilik						1

* $p \leq 0,05$

Parantez içi değerler (p) olasılık değeridir.

Tablo 4 çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile kişilerarası problem ölçeği boyutları arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Tabloda her iki ölçek için alt boyutlara ait korelasyon katsayısı ve bu katsayıların anlamlılık seviyeleri gösterilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde çocukluk çağı olumsuz deneyimi sosyal çekiniklik arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=0,000\leq 0,05$). Korelasyon katsayısı ($r= 0.220$) çocukluk çağı olumsuz deneyimi sosyal çekiniklik arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri arttıkça bireylerin sosyal çekiniklikleri de artmakta ve sosyal gruplara dahil olmakta yeni insanlarla tanışmada zorluk yaşayacakları söylenebilir.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile kendine güvenmeme arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=0,001\leq 0,05$). Korelasyon katsayısı ($r= 0.198$) çocukluk çağı olumsuz deneyimi ile kendine güvenmeme arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin artmasının kişilerin kendine olan güven eksikliğini de artıracığı şeklinde yorumlanabilir.

Yine çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile kişilerarası problem ölçeğinin alt boyutlarından biri olan kendini feda etme arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=0,037\leq 0,05$). Korelasyon katsayısı ($r= 0.125$) çocukluk çağı olumsuz deneyimi ile kendini feda etme arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin artmasının kişilerin kendini feda etme konusundaki tavır ve tutumlarının da artmasına neden olabileceği görülmektedir.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile kontrolcülük ve talepkârlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=0,025\leq 0,05$). Korelasyon katsayısı ($r=0.135$) çocukluk çağı olumsuz deneyimi ile kontrolcülük ve talepkârlık arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin artmasının kişilerin kontrolcülük ve talepkârlık konusundaki tavır ve tutumlarını da artıracığı şeklinde yorumlanabilir.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile kişilerarası problem ölçeği alt boyutlarından benmerkezcilik ve mesafelilik arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ($p=0,177>0,05$).

Kimlik Gelişimi ile Kişilerarası İlişkiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 5.

Kimlik Gelişiminin Boyutları ve Kişilerarası Problemler Ölçeği Boyutlarına Ait Korelasyon Analizi

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
(1) İçsel Yatırımda Bulunma ve Özdeşleşme	1	0.162* (0.007)	0.773* (0.000)	-0.206* (0.001)	-0.169* (0.005)	-0.003 (0.963)	-0.139* (0.020)	-0.163* (0.007)
(2) Seçeneklerin Saplantılı Araştırılması		1	0.280* (0.000)	0.073 (0.224)	0.075 (0.215)	0.013 (0.832)	0.049 (0.412)	0.065 (0.283)
(3) Seçeneklerin Derinlemesine Araştırılması			1	-0.194* (0.001)	-0.069 (0.250)	-0.007 (0.907)	-0.037 (0.537)	-0.136* (0.023)
(4) Sosyal Çekiniklik				1	0.624* (0.000)	0.202* (0.001)	0.178* (0.003)	0.576* (0.000)
(5) Kendine Güvenmeme					1	0.360* (0.000)	0.189* (0.002)	0.348* (0.000)
(6) Kendini Feda Etme						1	0.419* (0.000)	0.014 (0.815)

(7) Kontrolcülük ve Talepkârlık	1	0.114	
			(0.058)
(8) Benmerkezcilik ve Mesafelilik			1

* $p \leq 0,05$

Parantez içi değerler (p) olasılık değeridir.

Tablo 5 kimlik gelişimi ile kişilerarası problem ölçeği boyutları arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Tabloda her iki ölçek için alt boyutlara ait korelasyon katsayısı ve bu katsayıların anlamlılık seviyeleri gösterilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde içsel yatırımda bulunma ile kişilerarası problem ölçeğinin alt boyutları arasında aşağıdaki bulgulara rastlanılmıştır:

İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme boyutu ile sosyal çekiniklik arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,001 \leq 0,05$) ve negatif yönlü zayıf ilişki ($r= -0.206$) olduğu görülmüştür. İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme arttıkça, sosyal çekiniklik azalmaktadır.

İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme boyutu ile kendine güvenmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,005 \leq 0,05$) ve negatif yönlü zayıf ilişki ($r= -0.169$) olduğu görülmüştür. İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme arttıkça, kebdine güvenmeme azalmaktadır.

İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme boyutu ile kontrolcülük ve talepkârlık arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,020 \leq 0,05$) ve negatif yönlü zayıf ilişki ($r= -0.139$) olduğu görülmüştür. İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme arttıkça, kontrolcülük ve talepkârlık azalmaktadır.

İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme boyutu ile benmerkezcilik ve mesafelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,007 \leq 0,05$) ve negatif yönlü zayıf ilişki ($r=-0.163$) olduğu görülmüştür. İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme arttıkça, benmerkezcilik ve mesafelilik azalmaktadır.

Kimlik gelişiminin boyutları ölçeğinin seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu ile kişilerarası problem ölçeğinin alt boyutları arasında aşağıdaki bulgulara rastlanılmıştır:

Seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu ile sosyal çekiniklik arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,224>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu ile kendine güvenmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,215>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu ile kendini feda etme arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,832>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu ile kontrolcülük ve talepkârlık arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,412>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu ile benmerkezcilik ve mesafelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,283>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Kimlik gelişiminin boyutları ölçeğinin seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu ile kişilerarası problem ölçeğinin alt boyutları arasında aşağıdaki bulgulara rastlanılmıştır:

Seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu ile sosyal çekiniklik arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,001<0,05$) ve negatif yönlü zayıf ilişki ($r= -0.194$) olduğu görülmüştür.

Seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu ile kendine güvenmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,250>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu ile kendini feda etme arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,907>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu ile kontrolcülük ve talepkârlık arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,537>0,05$) bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu ile benmerkezcilik ve mesafelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,023\leq 0,05$) ve negatif yönlü zayıf ilişki ($r=-0.136$) olduğu görülmüştür. Seçeneklerin derinlemesine araştırılması arttıkça, benmerkezcilik ve mesafelilik azalmaktadır.

Çocukluk Çağı Travmalarının Kimlik Gelişimi ile Kişilerarası Problemler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi

Regresyon analizi, bağımsız değişken veya değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde etkisinin olup olmadığı ve etkili ise etki büyüklüklerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmaktadır (Alpar, 2020). Modelde yer alan bağımsız değişkenlerin her biri için (β) katsayısı hesaplanmaktadır. Bu katsayı ise ilgili değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini göstermektedir. İstatistiksel olarak anlamlı ve pozitif işaretli bir (β) katsayısı ilgili bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde pozitif etkiye sahip olduğuna ve bağımsız değişkendeki birim artışının bağımlı değişkenin değerini de artıracakını göstermektedir. Negatif işaretli (β) katsayısı ise ilgili bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde negatif etkisi olduğunu göstermekte ve bu durumda bağımsız değişkendeki birim artışın bağımlı değişkenin değerini azaltacağı anlamına gelmektedir (Durmuş, Yurtkoru & Çinko, 2011).

Tablo 6.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği puanlarının Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği ve Kişilerarası Problemler Ölçeği puanlarına etkisine ilişkin Korelasyon Analizi

	(1)	(2)	(3)
(1) Kişilerarası Problemler	1	0.231* (0.000)	-0.157* (0.009)
(2) Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar		1	-0.040 (0.506)
(3) Kimlik Gelişimi			1

*** $p \leq 0,05$**

Parantez içi değerler (p) olasılık değeridir.

Tablo 6 incelendiğinde çağı olumsuz yaşantılar ile kişilerarası problemler arasında anlamlı bir ilişki ($p=0,000 \leq 0,05$) olduğu görülmektedir. Kişilerarası problemler ile kimlik gelişimi arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p=0,009 \leq 0,05$) ve negatif yönlü zayıf ilişki ($r=-0.157$) olduğu görülmüştür. Hem çocukluk çağı travmaları hem de kimlik gelişimi ayrı ayrı ve doğrudan kişilerarası problemler üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ancak çocukluk çağı travmalarının kişilik

gelişimini üzerinde; kimlik gelişiminin de kişilerarası problemler üzerinde etkisi olduğuna dair dolaylı bir etkiye rastlanılmamıştır.

Regresyon analizi yapılırken, her bir bağımsız değişken için elde edilen katsayılara ait t-istatistik değerleri ve olasılık değerleri (p) hesaplanmaktadır. Katsayıların istatistiksel olarak anlamlılığı t-testi ile analiz edilmektedir. Katsayılar için hesaplanan t-istatistik değerinin tablo değerinden büyük olması veya olasılık değerinin (p) anlam düzeyinden (0,05) küçük olması katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir (Durmuş, Yurtkoru & Çinko, 2011). Aynı zamanda geçerlilik için yapılan F testi bir bütün olarak modelin anlamlılığını göstermektedir. Elde edilen istatistik değerinin tablo değerinden büyük olması modelin genel olarak istatistiksel açıdan anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Analiz sonucunda elde edilen belirlilik katsayı (R^2) bağımlı değişkendeki değişimin bağımsız değişkenlerce açıklanabilme oranını göstermektedir (Büyüköztürk, & diğ., 2019).

Tablo 7.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği puanlarının Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği ve Kişilerarası Problemler Ölçeği puanlarına etkisine ilişkin Regresyon Katsayıları

Bağımsız Değişkenler	β	Standart β	Standart Hata	t-istatistik değeri	p
(Sabit)	61.067		3.319	18.398	0.000
Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar	2.259	0.216	0.614	3.681	0.000
Kimlik Gelişimi	-0.120	-0.150	0.047	-2.563	0.011
Bağımlı Değişken: Kişilerarası Problem					
F=10,344 sd=(4;270) $R^2=0,07$ R=0,267					

* $p \leq 0,05$

Tablo 7 kişilerarası problem ile çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ve kimlik gelişimi ölçeği arasındaki regresyon analizi sonuçlarını göstermektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde regresyon modeline ait F testi sonucunda ($F=10,344 > F^{\text{tablo}}=3,00$) modelin istatistik açısından anlamlı olduğu sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile bireylerin kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu değişkenler arasındaki dolaylı ilişkinin düzeyi çoklu korelasyon katsayısı ile ölçülmektedir. Analiz sonucunda çoklu korelasyon katsayısının $R=0,267$ olduğu görülmektedir. Ayrıca modelde yer alan bağımsız değişkenlerin; çocukluk çağı olumsuz yaşantı ve kimlik gelişiminin, kişilerarası problemdeki değişimin %7'sini açıklayabilmektedir. Bağımsız değişkenlere ait her bir katsayının istatistiksel açıdan anlamlılık incelemesi ve bağımlı değişken üzerindeki etkileri ise aşağıda ifade edilmiştir.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının kişilerarası problem üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ($\beta=0,216$; $t=|3,681| > 1,96$; $p=0,000 < 0,05$) ve pozitif etkisinin olduğu görülmektedir. Kimlik gelişiminin kişilerarası problem üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ($\beta=-0,150$; $t=|-2,563| > 1,96$; $p=0,011 < 0,05$) ve negatif etkisinin olduğu görülmektedir.

Çocukluk Çağı Travmaları ile Demografik Bilgiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ölçek puanları kullanılarak yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, sosyo ekonomik statü ve psikolojik destek alma durumu açısından bireylerin çocukluk çağı olumsuz deneyimleri arasındaki fark incelenmiştir. Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği 6 ifadeden oluşmaktadır. Bu değişkenin aldığı en düşük ölçek puanı 0, en yüksek puan ise 6 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin ortalaması 0,77 ve standart sapması 1,33 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 8.

Cinsiyet Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi

N	Ortalama	Standart Sapma	t-istatistik değeri	Olasılık (p)
---	----------	----------------	---------------------	--------------

Çocukluk Çağı	Erkek	135	0,60	1,19		
Olumsuz Deneyim					-2,116	0,035
	Kadın	144	0,93	1,44		

Bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına ilişkin puanların cinsiyete göre özet istatistikleri Tablo 8’de gösterilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde erkek katılımcıların sayısı 135, ortalama puanı 0,60 ve standart sapma değeri 1,19’dur. Kadın katılımcıların sayısı 144, ortalama puanı 0,93; standart sapma değeri ise 1,44 olarak bulunmuştur. Tablonun son iki sütununda bulunan t-testi sonucuna göre t-istatistik değeri kritik değer olan 1,96 değerinden büyük ($t=|-2,116| > 1,96$) olasılık değeri ise anlam düzeyi olan 0,05’den küçük elde edildiği için ($p=0,035 < 0,05$) cinsiyete göre çocukluk çağı olumsuz deneyiminde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin ortalama puanlarına bakıldığında kadınların erkeklere kıyasla çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9.

Yaş Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi

		N	Ortalama	Standart Sapma	F değeri	Olasılık (p)
Çocukluk Çağı Olumsuz Deneyim	20-29	101	0,95	1,40	2,705 (2;276)*	0,069
	30-39	40	0,97	1,62		
	40 ve üstü	138	0,58	1,16		

***Parantez içinde yer alan değerler, serbestlik derecesini ifade eder.**

Yaş gruplarına göre bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına ait puanlar Tablo 9’da gösterilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde 20-29 yaş grubu katılımcıların sayısı 101, ortalama puanı 0,95 ve standart sapma değeri 1,40’tır. 30-39 yaş grubunda bulunan katılımcıların sayısı 40, ortalama puanı 0,97, standart sapma değeri ise 1,62’dir. 40 ve üstü yaş grubunda bulunan katılımcıların sayısı 138, ortalama puanı 0,58, standart sapma değeri ise 1,16 olarak bulunmuştur. Tablonun son iki sütununda bulunan Anova testi sonucuna göre F istatistik değeri kritik değerden küçük ($F=2,705 < F_{(0,05;2;276)} = 3,04$) olasılık değeri ise anlam düzeyi olan 0,05’den büyük elde edildiği

için ($p=0,069 > 0,05$) yaş grupları arasında çocukluk çağı olumsuz deneyimi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 10.

Eğitim Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi

		N	Ortalama	Standart Sapma	F değeri	Olasılık (p)
Çocukluk Çağı Olumsuz Deneyim	Önlisans ve altı	52	0,76	1,26	1,069 (2;276)*	0,344
	Lisans	131	0,66	1,25		
	Yüksek lisans	96	0,92	1,48		

*Parantez içinde yer alan değerler, serbestlik derecesini ifade eder.

Eğitim duruma göre bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına ait puanlar Tablo 10'da gösterilmiştir. Tablo 10 incelendiğinde önlisans ve altı eğitim seviyesine sahip katılımcıların sayısı 52, ortalama puanı 0,76 ve standart sapma değeri 1,26'dır. Lisans eğitim seviyesine sahip katılımcıların sayısı 131, ortalama puanı 0,66, standart sapma değeri ise 1,25'tir. Yüksek lisans seviyesindeki katılımcıların sayısı 96, ortalama puanı 0,92, standart sapma değeri ise 1,48 olarak bulunmuştur. Anova testi sonucuna göre F istatistik değeri kritik değerden küçük ($F=1,069 < F_{(0,05;2;276)} = 3,04$) olasılık değeri ise anlam düzeyi olan 0,05'den büyük elde edildiği için ($p=0,344 > 0,05$) eğitim seviyeleri arasında çocukluk çağı olumsuz yaşantıları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 11.

Medeni Durum Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi

		N	Ortalama	Standart Sapma	t-istatistik değeri	Olasılık (p)
Çocukluk Çağı Olumsuz Deneyim	Bekâr	101	0,84	1,36	0,618	0,537
	Evli	154	0,73	1,36		

Bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına ilişkin puanların medeni duruma göre özet istatistikleri Tablo 11’de gösterilmiştir. Tablo 11 incelendiğinde bekâr katılımcıların sayısı 101, ortalama puanı 0,84 ve standart sapma değeri 1,36’dır. Evli katılımcıların sayısı 154, ortalama puanı 0,73, standart sapma değeri ise 1,36 olarak bulunmuştur. Yapılan t-testi sonucuna göre t-istatistik değeri kritik değer olan 1,96 değerinden küçük ($t=|0,618| < 1,96$) olasılık değeri ise anlam düzeyi olan 0,05’den büyük elde edildiği için ($p=0,537 > 0,05$) medeni durum açısından çocukluk çağı olumsuz yaşantılarında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 12.

Sosyo Ekonomik Statü Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi

		N	Ortalama	Standart Sapma	F değeri	Olasılık (p)
Çocukluk Çağı Olumsuz Deneyim	Alt	25	1,36	1,62	2,807 (2;276)*	0,062
	Orta	164	0,75	1,30		
	Üst	90	0,65	1,29		

***Parantez içinde yer alan değerler, serbestlik derecesini ifade eder.**

Sosyo ekonomik statüye göre bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına ait puanlar Tablo 12’de gösterilmiştir. Tablo 12 incelendiğinde sosyo ekonomik anlamda alt sınıfa mensup katılımcıların sayısı 25, ortalama puanı 1,36 ve standart sapma değeri 1,62’dir. Orta sınıfa dahil olan katılımcıların sayısı 164, ortalama puanı 0,75, standart sapma değeri ise 1,30’dur. Üste sosyo ekonomik sınıftan olan katılımcıların sayısı 90, ortalama puanı 0,65, standart sapma değeri ise 1,29 olarak bulunmuştur. Anova testi sonucuna göre F istatistik değeri kritik değerden küçük ($F=2,807 < F_{(0,05;2;276)} = 3,04$) olasılık değeri ise anlam düzeyi olan 0,05’den büyük elde edildiği için ($p=0,062 > 0,05$) sosyo ekonomik statüye göre çocukluk çağı olumsuz yaşantıları arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 13.

Psikolojik Yardım Alma Değişkeni İçin Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Farklılık Analizi

		N	Ortalama	Standart Sapma	t-istatistik değeri	Kuyruk Olasılığı (p)
Çocukluk Çağı	Evet	73	1.50	1,61	5,743	0,000
Olumsuz Deneyim	Hayır	206	0.51	1,12		

Bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına ilişkin puanların psikolojik yardım alıp almama durumlarına göre özet istatistikleri Tablo 13'te gösterilmiştir. Tablo 13 incelendiğinde psikolojik yardım alanların sayısı 73, ortalama puanı 1,50 ve standart sapma değeri 1,61'dir. Psikolojik yardım almayanların sayısı 206, ortalama puanı 0,51, standart sapma değeri ise 1,12 olarak bulunmuştur. Yapılan t-testi sonucuna göre t-istatistik değeri kritik değer olan 1,96 değerinden büyük ($t=|5,743| > 1,96$) olasılık değeri ise anlam düzeyi olan 0,05'den küçük elde edildiği için ($p=0,000 \leq 0,05$) psikolojik destek alma durumu açısından çocukluk çağı olumsuz yaşantılarda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Psikolojik yardım alanların ve yardım almayanların ortalama puanlarına bakıldığında psikolojik destek alanların, destek almayanlara kıyasla çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına maruz kalan bireylerin kimlik gelişimi düzeyleri, kişilerarası ilişkilerini ve demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu bölümde ise araştırmanın amacına ulaşma doğrultusunda yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular, literatür çerçevesinde tartışılmaktadır.

Araştırma bulgularına göre çocukluk çağı travmaları ile bireylerin kimlik gelişimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuca paralel olarak alan yazında, cinsel ve fiziksel istismara maruz kalmış bireylerin, sosyal ilişkileri ile duyguları düzenleme becerilerinde bozulmaların olduğunu gösteren bir çalışma da bulunmaktadır (Bilim, 2012). Çocukluk çağı travmalarının kimlik gelişimi üzerinde yarattığı engelleyici etmenlerin, bireyin kendi yaşamıyla ilgili verdiği kararlara etki ettiği düşünülmektedir. Aynı zamanda kimlik gelişiminin sağlıklı bir şekilde tamamlanamaması ve yetişkinliğe geçişte saplanmaların görülmesi, bireyin kişilerarası ilişkilerine, iletişim tarzına etki edebileceği söylenebilir. Başka bir çalışmada ise cinsel istismara maruz kalmış kadınlar, kalmayanlara göre cinsel uyarılma sırasında daha fazla negatif duygu hissettiği ve yaşam boyu daha çok sayıda cinsel partnere sahip oldukları bildirilmiştir (Çelik, Hocoğlu & Bahçeci, 2021).

Kimlik Gelişimi'nin Boyutları Ölçeği alt boyutları ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki incelendiğinde ise:

Çocukluk çağı travmaları ile içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme arasında negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çocukluk çağı travmaları, bireylerin kimliklerine karar vermeleri ve duygularıyla özdeşleşme sürecinde olumsuz etki yaratacağı söylenebilir. Yapılan bir çalışmada ortaya çıkan regresyon analizleri de bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir: çocukluk çağı travmalarının, kimlik bocalaması üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu ve varyansın %31'ini açıkladığı görülmüştür (Demirkapı, 2013). Dukett'in çalışmasında da özsaygının azalmasının içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme ile seçeneklerin derinlemesine araştırılması puanlarının düşük olmasıyla ilişkili olduğu görülmüştür (2015).

Çocukluk çağı travmaları ile seçeneklerin saplantılı araştırılması arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla çocukluk çağı travma puanları arttıkça, seçeneklerin saplantılı araştırılması puanlarının da azaldığı görülmektedir. İsveç'te yapılan araştırmaya göre ise çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmış bireylerin kimlik profilleri üzerinde önemli bir hasarın olduğu görülmüştür: cinsel istismar puanları arttıkça bireylerin dağınık kimlik profili puanlarının arttığı ve uyumlu kimlik profili puanlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Kuneviciene, & diğ., 2020).

Araştırma bulgularına göre çocukluk çağı travmaları ile kişilerarası problemler arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kişilerarası İlişkiler Ölçeği alt boyutları ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki aşağıdaki incelendiğinde: Çocukluk Çağı Travmaları ile Kişilerarası Problemler Ölçeği'nin; sosyal çekiniklik, kendine güvenmeme, kinci bencillik ve baskın kontrolcülük boyutları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde cinsel, fiziksel ve duygusal açıdan travma yaşantısına maruz kalanların, ergenlik döneminde daha fazla stres altında kalarak, kesici-delici alet kullandığı, şiddete meyilli olduğu, erken yaşta ve kontrolsüz cinsel ilişkiler yaşadığı belirtilmektedir (Erel & Gölge, 2015). Bu doğrultuda çocukluk çağı olumsuz yaşantıları arttıkça, bireylerin sosyal çekinikliklerinin de arttığı ve sosyal gruplara dahil olmakta yeni insanlarla tanışmada zorluk yaşadıkları söylenebilir. Aynı zamanda bireylerin kendileriyle ilgili olumsuz değerlendirmeler yapmasına neden olmakla birlikte ilişkiler kurmasında da güçlükler sebebiyet verebileceği söylenebilir. Bilim'in yaptığı bir çalışmada da ihmale maruz kalmış bireylerin, kişilerarası iletişimde ketleyici türde ilişkiler ile pozitif, besleyici tarz ile olumsuz yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmektedir (2012). Araştırma bulgularını destekleyen başka bir araştırma olan Bağrıaçık'ın çalışmasında ise duygusal, fiziksel ve cinsel istismar deneyimlerindeki artış ile bireylerin dışadönüklük, uyumluluk ve öz disiplinlerinde düşüşün gözlemlendiği de ortaya konmuştur (2019).

Analiz sonucuna göre kimlik gelişimi ile kişilerarası ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme puanları arttıkça; sosyal çekiniklik, kendine güvenmeme, kendini feda etme ve baskın kontrolcülük puanları azalmaktadır. Bu durumda bireyin hayatına yön veren kimlik duygusunun kazanımına ulaştıkça, yaşama dair belirsizlik, kendine güvensizlik ve kontrolcülük duygularında düşüşe neden olduğunu göstermektedir. Bu sonucu

destekleyen bir araştırmaya göre dışa dönük kişilik özelliklerine sahip bireylerin, kişilerarası problem yaşama oranı da azalmaktadır (Çabuk, 2015). Seçeneklerin derinlemesine araştırılması ile sosyal çekiniklik ve kinci bencillik arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Morsünbül'ün bir çalışmasının sonuçlarına göre, derinlemesine keşif, saplantılı keşif, yaşam dönemi, düşük öz-kontrol ve özsaygının anlamlı bir şekilde saldırganlık üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bununla beraber düşük öz kontrol ile saldırganlık arasındaki ilişkinin diğer değişkenlere oranla yüksek çıktığı görülmüştür (2015).

Bireylerin çocukluk çağı travma puanlarıyla demografik bilgileri arasındaki ilişki incelendiğinde; yaş, eğitim durumu, medeni durum ve sosyo-ekonomik durum açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Literatürde ise bu sonuca ters düşen bulgular da bulunmaktadır: Gelir düzeyinin bireylerin çocukluk çağı travmaları ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu doğrultuda alt düzey gelire sahip olan katılımcıların çocukluk çağı travma puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Demirkapı, 2013). Başka bir çalışmaya göre ise eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin, duygusal istismara maruz kalma olasılıklarının daha düşük olduğu görülmüştür (Efendioğlu, 2019). Bir araştırmaya katılan katılımcıların medeni durumları ile çocukluk çağı travmatik yaşantılarının alt boyutları karşılaştırıldığında; boşanmış bireylerin istismar ve ihmal puanlarının evli ve bekar olanların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Aydın, 2018). Alanyazındaki bu çalışmaların, araştırma sonuçları ile örtüşmediği görülürken Zeren vd. (2012) çalışmasında da katılımcıların eğitim durumları ile çocukluk çağı travmatik yaşantıları toplam puanı ve fiziksel, duygusal, cinsel istismar puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmaması çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu doğrultuda çocukluk çağında maruz kalınan travmanın bireylerin eğitim düzeylerinde belirgin bir etkiye sahip olmadığı düşünülmektedir.

Bireylerin çocukluk çağı travmalarında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür. Kadın ve erkeklerin ortalama puanlarına bakıldığında kadınların erkeklere kıyasla çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İmren vd. (2013) nin ruh sağlığı kliniğine gelen olgular ile yaptıkları çalışmanın sonucunda kadın katılımcıların oranı erkeklere göre daha çok olması da bu bulguyu destekler niteliktedir. Buna karşın Demirkapı (2019)'nın

araştırmasında kız öğrencilerin ile erkek öğrencilerin travma puanları arasında istatistiksel açıdan bir fark bulunmadığının tespit edilmesinin, çalışmaya ters düşen bir bulgu olduğu söylenebilir.

Bireylerin çocukluk çağı travmalarında psikolojik yardım alma durumu açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Çocukluk çağında maruz kalınan travmanın psikolojik yardım alma olasılığını arttırdığı ortaya konmuştur. Alanyazında bir çalışmada da psikiyatrik destek alanların duygusal istismar ve ihmal, fiziksel istismar ve ihmal ile cinsel istismar puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Aydın, 2019).

Araştırmada, çocukluk çağı travması ile kimlik gelişimi ve kişilerarası problemler arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ve bu üç değişken arasındaki ilişki katsayısı 0,26 olarak bulunmuştur. Aynı zamanda hem çocukluk çağı travması hem de kimlik gelişiminin ayrı ayrı ve doğrudan kişilerarası problemler üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. Araştırma bulguları bu üç değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiş ancak ÇÇT'nin kimlik gelişimini; kimlik gelişiminin de kişilerarası ilişkileri dolaylı yoldan etkilediği sonucuna ulaşılmamıştır. Alanyazında bu üç değişken arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen bir çalışma bulunmadığı için çalışmanın bulguları ile karşılaştırma yapılamamaktadır. Araştırmanın, literatürdeki bu boşluğu doldurması açısından katkısı olacağı düşünülmektedir. Bireylerin çocukluk çağında öncelikle ebeveynleri ile daha sonra çevreleriyle kurdukları iletişimin ve davranış örüntülerinin, bireyin yetişkinlik dönemindeki yaşantısını da etkilediği söylenebilir. ÇÇT'nin bireylerin kendi kimliklerini benimseme ve bu doğrultuda hayatlarına yön verme ile sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarında olumsuzluğa neden olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın üç temel değişkeni belirlenmiştir. Elde edilen bulguların ise araştırmanın amaçlarını doğrular nitelikte olduğu görülmüştür.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulguların sonuçlarına, sınırlılıklara ve gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Çocukluk çağı travmaları ile kimlik gelişimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir:

Çocukluk çağı travmaları ile içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri artıkça bireylerin içsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme kabiliyetleri de azalmaktadır. Çocukluk çağı travmaları ile seçeneklerin saplantılı araştırılması arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri artıkça seçeneklerin saplantılı araştırılması konusunda artmaktadır. Öte yandan, çocukluk çağı travmaları ile seçeneklerin derinlemesine araştırılması arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çocukluk çağı travmaları ile kişilerarası ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir:

Çocukluk çağı travmaları ile sosyal çekiniklik ve kendine güvenmeme boyutları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukluk çağı olumsuz deneyimleri artıkça bireylerin sosyal çekiniklikleri de artmakta ve sosyal gruplara dahil olmakta yeni insanlarla tanışmada zorluk yaşamaktadır. Çocukluk çağı travmaları ile kendini feda etme arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu durum çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin artmasının kişilerin kendini feda etme konusundaki tavır ve tutumlarını da artıracak şekilde yorumlanabilir. Çocukluk çağı olumsuz deneyimi ile kontrolcülük ve talepkârlık arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin artmasının kişilerin kontrolcülük ve talepkârlık konusundaki tavır ve tutumlarını da artıracak şekilde yorumlanabilir. Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ile benmerkezcilik ve mesafelilik arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Kimlik gelişimi ile kişilerarası ilişkiler arasındaki incelendiğinde ise:

İçsel yatırımda bulunma ve özdeşleşme boyutu ile sosyal çekiniklik, kendine güvenmeme, kontrolcülük ve talepkârlık ile benmerkezcilik ve mesafelilik arasında negatif yönlü zayıf ilişki olduğu görülürken; kendini feda etme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Kimlik gelişiminin boyutları ölçeğinin seçeneklerin saplantılı araştırılması boyutu ile kişilerarası problem ölçeğinin hiçbir alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Seçeneklerin derinlemesine araştırılması boyutu ile sosyal çekiniklik ile benmerkezcilik ve mesafelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü zayıf ilişki olduğu görülürken; kendine güvenmeme, kendini feda etme ile kontrolcülük ve talepkârlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Çocukluk çağı travmaları ile demografik bilgiler incelendiğinde ise; cinsiyet ile psikolojik yardım alma arasında anlamlı bir fark olduğu görülürken; yaş, eğitim durumu, medeni durum, sosyo-ekonomik statü açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Çocukluk çağı travmaları ile kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkiler arasında anlamlı bir ilişki vardır ve bu üç değişken arasındaki ilişki katsayısı 0,26 olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin yaş dağılımı açısından sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların %36,2'si 20-29 yaş; %14,3'ü, 30-39 yaş; 6,8'i 40-49 yaş; %42,7'si ise 50 ve üzeri yaş aralığındadır. Yaş dağılımı açısından çoğunluğu 50 ve üstü yaşta kilerin oluşturduğu görülmektedir. Cinsiyet dağılımı açısından bakıldığında araştırmaya katılanların neredeyse dengeli bir dağılım gösterdiği %51,6'sının kadın, %48,4'ünün ise erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Medeni durum açısından bakıldığında katılımcıların yarıdan fazlası; %55,4'ü evli, %36,2'sinin ise bekârdır. Eğitim durumuna göre çoğunluğun üniversite %47 ve lisans üstü mezuniyet seviyesine %34,4 sahiptir. Ayrıca katılımcıların yarıdan fazlası %58,8'i sosyo-ekonomik durum açısından orta düzey kesime mensup olup, büyük çoğunluğu %73,8'i daha önce psikolojik yardım almamıştır.

Öneriler

Akademik alan için öneriler:

Çalışmanın, gelecek araştırmalar ile ÇÇT'nin bireyde yarattığı olumsuz etkilerin anlaşılabilmesi ve buna yönelik önleyici çalışmalarda bulunulması, toplumu bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılması açısından önemli bir katkısı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda örneklemin 279 kişi olması araştırmanın temel sınırlılığı olarak görülmektedir, araştırma sonuçlarının genellenebilirliği açısından daha fazla kişiden oluşan evren ve örneklem grubu seçilerek önemli sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

Okullarda çocukların kötü muameleyi tanınması ve çocuklara bildirimde bulunmayı öğretmek amacıyla eğitimler düzenlenebilir. Çocukların yanı sıra ebeveynler ve bakım verenler için eğitici çalışmalar yapılmasının da faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda devlet kurumları ve basın organları ile iş birliği yapılarak halka açık alanlarda çocuğa kötü muamelenin önemi ile etkilerini anlatan görsel çalışmaları, sempozyumlar ve etkinlikler yaygınlaştırılabilir.

Klinisyenler için öneriler:

Araştırma bulgularında belirttiği gibi, çocukluk çağı travmalarının kişilerarası problemler kapsamında sosyal çekiniklik, kendine güvenmeme, kendini feda etme ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Klinisyenlerin, danışanların kişilerarası problemlerinin, travma sonucu veya kimlik gelişimleri ile ilgili sorunlarının bir semptomu olarak dikkate alabileceği düşünülmektedir.

Ebeveyn olmaya karar veren çiftlere zorunlu olarak, hastanelerde uzmanlar tarafından çocuk gelişimi üzerine eğitim verilmesinin bireyin yaşamına etki edecek hususlarda, özellikle Türk toplumunda “çocuğu eğitmek için” kullanılan cezalandırma yöntemleri gibi konularda, ebeveynlere bilinç kazandırılması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Çocukluk döneminde maruz kalınan olumsuz yaşantıların erken tespitinin yapılması, tedavi sürecine başlanması ve önleyici aksiyonlar alınmasının önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda çocuk ve ergen ile çalışan klinisyenlerin, öncelikli olarak travmatik deneyimlerin varlığını sorgulanması faydalı olacaktır.

Araştırma bulgularında belirtildiği üzere travma deneyimlerinin kimlik gelişimde engelleyici bir unsur olması sebebiyle istismar ve/ya ihmale maruz kaldığı tespit edilen çocuklara acilen ücretsiz terapi sürecine başlanması ve kötü muameleyi uygulayan bakım veren hakkında yasal sürecin başlatılmasının ve çocuğun devlet tarafından korunma altına alınmasının önemli bir müdahale olacağı düşünülmektedir.

Çocuk izlem merkezlerinin sayısının artırılarak tüm şehirlerde olmasının sağlanması ve 7/24 hizmet veren bir kurum modeline geçiş yapılması önerilir. Aynı zamanda sadece çocuğa kötü muamele için bir ihbar hattı oluşturulması ve halka bunun aktif duyurusunun yapılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Tüm eğitim kurumlarında çocuklara kapsamlı bir psikolojik desteğin sağlanacağı uzmanlardan oluşan ekiplerin oluşturulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bireylerin ruh sağlığını büyük ölçüde etkileyen bu konuda, travmanın bireylerin kimlik gelişimleri üzerindeki olumsuz etkisi üzerine çalışılarak, bireylerin travma ile başa çıkma kabiliyetlerini arttırıcı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2),169-184.
- Akyunus, M. ve Gençöz, T. (2016). Kişilerarası problemler envanteri döngüsel ölçekleri kısa formu psikometrik özellikleri: bir güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 29(1), 36-48.
- Akyürek, G., Kars, S. ve Bumin, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde cep telefonu kullanımı ile kimlik gelişimi arasındaki ilişki. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 7(2),85-90.
- Alden, L.E., Wiggins, J.S. ve Pincus, A.L. (1990). Construction of circumplex scales for the inventory of interpersonal problems. *Journal of Personality Assessment*, 55(34),521-36. doi: 10.1080/00223891.1990.96740881
- Alpar, R. (2020). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler* (6. Baskı). Detay Yayıncılık, İstanbul
- Altunterim, Z. (2020). *Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına maruz kalmış yetişkin bireylerin, kontrol odağı ve stresle başa çıkma tarzlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- American Psychological Association. (2013). Recovering emotionally from disaster. <https://www.apa.org/topics/disasters-response/recovering>
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Ruhsal bozuklukların tanısallık ve sayımsal el kitabı*. (DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'ndan, Çev. Köroğlu, E.). Beşinci baskı, Hekimler Yayın Birliği: Ankara.
- Atmaca, S. ve Gençöz, T. (2016). Exploring revictimization process among turkish women: the role of early maladaptive schemas on the link between child abuse and partner violence. *Child Abuse & Neglect*, 52, 85-93.
- Aydın, E. (2018). *Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik sağlamlık ve depresyon belirtileri üzerine etkisi*[Yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

- Bağrıaçık, Y. (2019). *Çocukluk çağı travmalarının kişilik ve psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Bilim, G. (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme*[Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Bilgin, A. (2000). Kadınlarda meslek seçimi, kimlik gelişimi ve psikolojik ayrılma arasındaki ilişkiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 77-83.
- Bronk, K. C. (2011). The role of purpose in life in healthy identity formation: A grounded model. *Wiley Periodicals, Inc.* doi: 10.1002/yd.426
- Burger, J.M. (2021). *Kişilik* (7. Basım). Kaktüs Yayınları, İstanbul
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (26. Baskı). Pegem Akademi, Ankara
- Centers for Disease Control and Prevention. (2022). Violence prevention: child abuse and neglect. <https://www.cdc.gov/violenceprevention/childabuseandneglect/fastfact.html>
- Choi, J. Y., ve Oh, K. J. (2014). Cumulative childhood trauma and psychological maladjustment of sexually abused children in Korea: mediating effects of emotion regulation. *Child Abuse & Neglect*, 38(2), 296–303.
- Choudhary, S. ve Thapa, K. (2011). Dialectical behavior therapy for managing interpersonal relationships. *Psychological Studies*, 57(1), 46–54. doi:10.1007/s12646-011-0132-8
- Çabuk, O.C. (2015). *The roles of chuidhood trauma, personality characteristics, and interpersonal problems on psychological well-being* [Yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Çelik, Ç.B. ve Odacı, H. (2019). Does child abuse have an impact on self-esteem, depression, anxiety and stress conditions of individuals?. *International*

Journal of Social Psychiatry, 66(2), 171-178.

doi: 10.1177/0020764019894618

- Çelik, F. G. H. ve Hocaoğlu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711.
- Çelik, F.G. H., Hocaoğlu, Ç. ve Bahçeci, B. (2021). Majör depresif bozukluk tanımlı hastalarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının cinsel işlev üzerine etkisi. *Türkiye Klinikleri Pediatri Dergisi*, 30(1),38-47. doi: 10.5336/pediatr.202075640
- Demir, G.Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde kimlik gelişimi: kimlik statülerinin sosyal sermaye ve kimlik sermayesi ile olan ilişkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 1-10.
- Demirkapı, E.Ş. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Dereboy, Ç., Demirkapı, E.Ş., Şakiroğlu, M. ve Öztürk, C.Ş. (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme gücü ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29(4), 269-78.
- Dönmez, Y. E., Soylu, N., Özcan, Ö. Ö., Yüksel, T., Demir, A. Ç., Bayhan, P. Ç., ve Miniksar, D. Y. (2014). Cinsel istismar mağduru çocuk ve ergen olgularımızın sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi*, 21(1), 44-48.
- Dukett, J. D. (2015). Childhood sexual abuse and identity development: the role of attachment and self-esteem. Illinois State University, Clinical-Counseling Psychology. doi: 10.30707/ETD2015.Dukett.J
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2011). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi* (4. Baskı). Beta Yayıncılık, İstanbul
- Efendioğlu, T. (2019). *Boşanma sürecinde olan kişilerde çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme becerileri ile ilişkisi üzerine bir araştırma* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

- Eker, İ. ve Yılmaz, B. (2016). Risk alma davranışı: çocukluk çağı travmaları ve benlik saygısı temelinde bir değerlendirme. *Klinik Psikiyatri*, 19, 27-36. doi:10.5505/kpd.2016.02996
- Ekşi, H. (2021). *Çocukluk çağında yaşanan travma yaşantılarının evlilik doyumunu üzerindeki etkisi: erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü*[Yüksek lisans tezi]. T.C. İstanbul Kent Üniversitesi.
- El Rahman, A. Azab, S., ve Ramadan, M. (2017). Study of cases of child sexual abuse referred for medico-legal examination in Cairo and Giza, Egypt, 2007 2011. *Journal of Child Sexual Abuse*, 26(3), 308-318. doi: 10.1080/10538712.2017.1282574
- Erel, Ö. ve Gölge, Z.B. (2015). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışlar ile çocukluk çağı istismar, dürtüsellik ve riskli davranışlar arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(3), 189-197. doi: 10.5455/apd.167082
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: youth and crisis*. Norton Company, New York
- Erol, A., Ersoy, B., ve Mete, L. (2013). Majör depresyonda özkıyım girişimi ile çocukluk çağı örselenmeleri arasındaki ilişki. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(1), 1-6.
- Gunnlaugsson, G., Kristjánsson, A. L., Einarsdóttir, J. ve Sigfúsdóttir, ID. (2011). Intrafamilial conflict and emotional well-being: a population-based study among Icelandic adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 35(5), 372-81. doi: 10.1016/j.chiabu.2011.01.011
- Gündüz, A., Yaşar, A.B., Gündoğmuş, İ., Savran, C. ve Konuk, E. (2018). Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(Özel sayı.1), 68-75.
- Gürçan, N. ve Kolburan, Ş.G. (2019). Üniversitedeki kız öğrencilerin yeme tutumlarının yaşam doyumunu ve çocukluk çağı travmaları ile ilişkisi. *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 4(2), 17-34.
- Herman, L. J. (2019). *Travma ve İyileşme* (9. Baskı). Literatür Yayınları, İstanbul.
- Honor, G. (2011). Emotional maltreatment. *Journal of Pediatric Health Care*, 26(6),

436-442. <http://dx.doi.org/10.1016/j.pedhc.2011.05.004>

- Hovens, J. G. F. M., Giltay, E. J., Wiersma, J. E., Spinhoven, P., Penninx, B. W. J. H. ve Zitman, F. G. (2012). Impact of childhood life events and trauma on the course of depressive and anxiety disorders. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 126(3), 198–207. doi:10.1111/j.1600-0447.2011. 01828.x
- Huh, H.J., Kim, S.Y., Yu, J.J. ve Chae, J.H. (2014). Childhood trauma and adult Interpersonal relationship problems in patients with depression and anxiety disorders. *Annals of General Psychiatry*, 13(26).
- İmren, S.G., Ayaz, A.B., Yusufoglu, C. ve Arman, A.R. (2013). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Medical Journal*, 26, 11-16
doi:10.5472/MMJ.2012.02518.1
- Jaworska, P. A., ve Rybakowski, J. K. (2018). Childhood trauma in mood disorders: neurobiological mechanisms and implications for treatment. *Pharmacological Reports*, 71, 112-120. doi: 10.1016/j.pharep.2018.10.0
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (8. Baskı). Dinamik Akademi, Ankara
- Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, A.S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.
- Karasar, N. (2022). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (27. Baskı). Nobel Yayınevi, Ankara
- Kaminer, D. & Eagle, G. (2010). Traumatic stress in South Africa. *Wits University Press*.<https://library.oapen.org/viewer/web/viewer.html?file=/bitstream/handle/20.500.12657/31637/626383.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Koç, F., Aksit, S., Tomba, A., Aydın, C., Koturoğlu, G., Çetin, S.K., Aslan, A., Hacıoğlu, O., Erşahin, Y., Turhan, T., Çelik, A., Şenol, E., Kara, S. ve Solak, U. (2012). Çocuk istismarı ve ihmali olgularımızın demografik ve klinik özellikleri: Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi'nin bir yıllık deneyimi. *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, 47, 119-24.

- Kuneviciene T., I., Brailovskaia, J., Kamite, Y., Petrauskaite, G., Margraf, J. Ve Kazlauskas, E. (2020). Does trauma shape identity? exploring the links between lifetime trauma exposure and identity status in emerging adulthood. *Frontiers in Psychology*, 11, 570644. doi: 10.3389/fpsyg.2020.570644
- Leary, T. (2004). *Interpersonal Diagnosis of Personality: A Functional Theory and Methodology for Personality Evaluation*. Resource Publications, Eugene.
- Lamoureux, B. E., Palmieri, P. A., Jackson, A. P., ve Hobfoll, S. E. (2012). Child sexual abuse and adulthood-interpersonal outcomes: Examining pathways for intervention. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 4(6), 605–613. doi:10.1037/a0026079
- McGrath, J.J., McLaughlin, K.A., Saha, S., Aguilar-Gaxiola, S., Al-Hamzawi, A., Alonso, J., Bruffaerts, R., de Girolamo, G., de Jonge, P., Esan, O., Florescu, S., Gureje, O., Haro, J. M., Hu, C., Karam, E.G., Kovess-Masfety, V., Lee, S., Lepine, J., Lim, C.C.W., Medina-Mora, M.E., Mneimneh, Z., Pennell, B., Piazza, M., Posada-Villa, J., Sampson, N., Viana, M.C., Xavier, M.C., Bromet, E.J., Kendler, K.J. ve Kessler, K.S. (2017). The association between childhood adversities and subsequent first onset of psychotic experiences: a cross-national analysis of 23 998 respondents from 17 countries. *Psychol Med*; 47(7): 1230–1245. doi:10.1017/S003329171600326
- Mevlitoğlu, Ş. (2019). *Akdeniz Üniversitesi tıp fakültesi öğrencileri ile Antalya’da turizm sektöründe çalışan genç erişkinlerin çocukluk çağı olumsuz yaşam deneyimleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkilerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Morsünbül, Ü., ve Çok, F. (2014). Kimlik gelişiminin boyutları ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Düşünen Adam The Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences*, 27,6-14. doi: 10.5350/DAJPN2014270101
- Morsünbül, Ü. (2015). The effect of identity development, self-esteem, low self-control and gender on aggression in adolescence and emerging adulthood. *Eurasian Journal of Educational Research*, 61, 99-116.

- Nakazawa, D.J. (2021). *Kesintiye Uğrayan Çocukluk* (A.C. Taşlıoğlu Sayiner, Çev.). Diyojen Yayınevi, İstanbul.
- National Scientific Council on the Developing Child. (2012). The science of neglect: the persistent absence of responsive care disrupts the developing brain: Working Paper 12. <http://www.developingchild.harvard.edu>
- National Society for the Prevention of Cruelty to Children. (b.t.). Physical abuse. <https://www.nspcc.org.uk/what-is-child-abuse/types-of-abuse/physical-abuse/> adresinden 10 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- Odacı, H., ve Çelik, Ç. B. (2017). The role of traumatic childhood experiences in predicting a disposition to risk-taking and aggression in turkish university students. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-14. doi:10.1177/0886260517696862
- Oflaz, F. (2015). Travma yaşamış çocuk ve gençlerin ele alınmasında çocuk-ergen ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği uygulamaları. *Türkiye Klinikleri J Psikiyatr Nurs Special Topics*, 1(2), 46-51
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahiloğulları, A.K. ve Aktaş, E.A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağ travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2),130-136.
- Özen, Ş., Subaşı, M., Yıldırım, A., Baştürk, M. ve Bez, Y. (2010). Öfkelenme anında cama yumruk atarak kendini yaralayan hastalarda problem çözme becerileri ve çocukluk çağı travmaları. *Klinik ve Deneysel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 25-30.
- Öztürk, E., Derin, G. ve Okudan, M. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile savunma mekanizmaları ve kendine zarar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 17(1), 10-24. doi: 10.5336/forensic.2019-71979
- Öztürk, M. O. ve Uluşahin, A. (2016). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. (11. Basım), Nobel Tıp Kitabevleri, Ankara
- Pala, B., Ünalacak, M. ve Ünlüoğlu, İ. (2011). Çocuklara kötü muamele: istismar ve

- ihmal. *Dicle Tıp Dergisi*, 38 (1), 121-1217.
- Pala, G., Keklik, İ. ve Çelik, N. D. (2021). Ergenlerin kimlik gelişimi ile akademik güdülenme/umudun ilişkisinde psikolojik ihtiyaçların aracı rolü. *Milli Eğitim*, 50(231), 241-262.
- Rueness, J., Myhre, M.D., Strom, M. C., Wentzel-Larsen, T., Dyb, G., & Thoresen, S. (2019). Child abuse and physical health: a population-based study on physical health complaints among adolescents and young adults. *Scandinavian Journal of Public Health*, 48(5), 1-8.
- Sezer, T. (2021). *Çocukluk çağı ruhsal travma düzeyi ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. T.C.İstanbul Arel Üniversitesi.
- Shin, S. H., Lee, S., Jeon, S.M., ve Wills, T. A. (2015). Childhood emotional abuse, negative emotion-driven impulsivity, and alcohol use in young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 50, 94–103. doi: 10.1016/j.chiabu.2015.02.0
- Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F., Halıcıoğlu, O. ve Akşit, S. (2014). Türkiye'nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Pediatri Arşivi*, 49, 47-56. doi:10.5152/tpa.2014.838
- Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, 32(4).
- Şenkal, İ. (2013). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Tezel, K. F., Kışlak, T. Ş. ve Boysan, M. (2015). Relationships between childhood traumatic experiences, early maladaptive schemas and interpersonal styles. *Archives of Neuropsychiatry*, 52 (3), 226-232. doi:10.5152/npa.2015.7118
- Tunç, P. (2019). Üniversite Öğrencilerinde çocukluk çağı travması ve yeme tutumları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 11(Suppl1), 203-219. doi: 10.18863/pgy.612616.

- United Nations International Children's Emergency Fund. (2014). Violence against children in east asia and the pacific:a regional review and synthesis of findings. <https://www.unicef.org/eap/media/2901/file/violence.pdf> adresinden 21 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- United Nations International Children's Emergency Fund. (2017). Violent discipline, sexual abuse and bullying stalk millions of children worldwide. <https://www.unicef.org/turkey/en/node/1916> adresinden 22 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- U.S. Department of Health and Human Services. (2018). The Child Abuse Prevention and Treatment Act. <https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/capta.pdf> adresinden 21 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- Yiğit, İ. ve Erden, G. (2015). Çocukluk çağı istismar yaşantıları ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30 (75), 47-59.
- Yurdakök, K. ve Çelik, M. (2019). Çocuk istismarı ve ihmalinin epigenetik etkileri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 62, 17-30.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A. ve Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39 (4), 536-541. doi: 10.5798/diclemedj.0921.2012.04.0196
- Walker, E. C., Sheffield, R., Larson, J. H., ve Holman, T. B. (2011). Contempt and defensiveness in couple relationships related to childhood sexual abuse histories for self and partner. *Journal of Marital and Family Therapy*, 37(1), 37–50. doi:10.1111/j.1752-0606.2009.00153.x
- Wolynn, M. (2016). *Seninle Başlamadı* (M. Madenoğlu, Çev.). Sola Unitas Yayıncılık, İstanbul.
- World Health Organization. (2017). Responding to children and adolescents who

have been sexually abused.

<https://www.who.int/reproductivehealth/topics/violence/clinical-responsecsa/en/> adresinden 5 Ocak 2022 tarihinde alınmıştır.

World Health Organization. (2020). Child Maltreatment.

<https://www.who.int/newsroom/fact-sheets/detail/child-maltreatment> adresinden 5 Ocak 2022 tarihinde alınmıştır.

Ekler**Ek 1.**

Etik Kurulu Onay Yazısı

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

19.10.2021

Sayın Yeliz Tuğçe Balcı

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2021/1122 proje numaralı ve **“Çocukluk Çağı Travmalarının Kimlik Gelişimi ve Kişilerarası İlişkiler Üzerine Etkisi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

Ek 2.**Ölçme Araçları****Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği**

Aşağıda yaşamınızın ilk 18 yılını göz önüne alarak cevaplayacağınız 10 soru bulunmaktadır. Bir tane dahi size uyan soru varsa işaretleyiniz.

		EVET	HAYIR
1	Bir ebeveyniniz ya da ev halkından yetişkin biri sıklıkla ya da çok sıklıkla size küfretti mi, sizi hor gördü mü, sizi aşağıladı mı ya da sizi küçümsedi mi? Ya da sizi fiziksel anlamda incitecek bir şekilde davranıp sizi korkuttu mu?		
2	Bir ebeveyniniz ya da ev halkından yetişkin biri sıklıkla ya da çok sıklıkla sizi itip tartakladı mı, tokatladı mı ya da size bir şey fırlattı mı? Ya da size hiç iz kalacak ya da yaralanacağınız kadar güçlü vurdu mu?		
3	Bir yetişkin ya da sizden en az 5 yaş büyük biri hiç size hiç dokundu mu ya da sizi hiç okşadı mı ya da sizden hiç onların bedenine cinsel anlamda dokunmanızı istedi mi? Ya da sizinle oral, anal ya da vajinal olarak cinsel ilişki yaşadı mı ya da teşebbüs etti mi?		

Kimlik Gelişiminin Boyutları Ölçeği

Aşağıda sizin kendinizi tanımlamanıza ilişkin 25 ifade bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadenin sizi ne kadar tanımladığını, ifadenin yanında verilen kutucuğu işaretleyerek belirtiniz. Her ifade için yalnızca bir kutucuğu işaretleyiniz

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum/Ne katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Yaşamımda izleyeceğim yöne karar verdim.	①	②	③	④	⑤

2. Gelecekte yapacaklarımla ilgili planlarım var.	①	②	③	④	⑤
3. Yaşamımda hangi yolu izleyeceğimi biliyorum.	①	②	③	④	⑤

Kişilerarası Problemler Envanteri

İnsanlar başkalarıyla ilişkilerinde aşağıda belirtilen problemleri yaşadıklarını ifade etmektedirler. Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyun ve her maddeyi hayatınızdaki herhangi bir önemli kişiyle (aile bireyleri, dostlar, iş arkadaşları gibi) ilişkinizde sizin için problem olup olmadığına göre değerlendirin. Problemin sizin için ne kadar rahatsız edici olduğunu numaralandırılmış daireleri yuvarlak içine alarak belirtiniz.

Aşağıdaki ifadeler başkalarıyla ilişkilerinizde yapmakta ZORLANDIĞINIZ şeylerdir.	Hiç değil	Biraz	Orta derecede	Oldukça	Fazlasıyla
Benim için,					
1. Başkalarına “hayır” demek zordur.	1	2	3	4	5
2. Gruplara katılmak zordur.	1	2	3	4	5
3. Birşeyleri kendime saklamak zordur.	1	2	3	4	5

Aşağıdaki ifadeler ÇOK FAZLA yaptığımız şeylerdir.	Hiç değil	Biraz	Orta derecede	Oldukça	Fazlasıyla
21. İnsanlara fazlasıyla açılırım/ içimi dökerim.	1	2	3	4	5
22. Başkalarına karşı fazlasıyla agresifim/ saldırganım.	1	2	3	4	5
23. Başkalarını memnun etmek için fazlasıyla uğraşırım.	1	2	3	4	5

Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz: Kadın() Erkek()

2. Doğum Yılıınız:

3. Eğitim Durumunuz:

İlkokul terk () İlkokul ()

Ortaokul () Lise ()

Önlisans () Lisans ()

Yüksek lisans/doktora ()

4. Sosyo-ekonomik durumunuz:

Üst ()

Üst-orta ()

Orta ()

Alt-orta ()

Alt ()

5. Medeni durumunuz:

Evli () Bekar ()

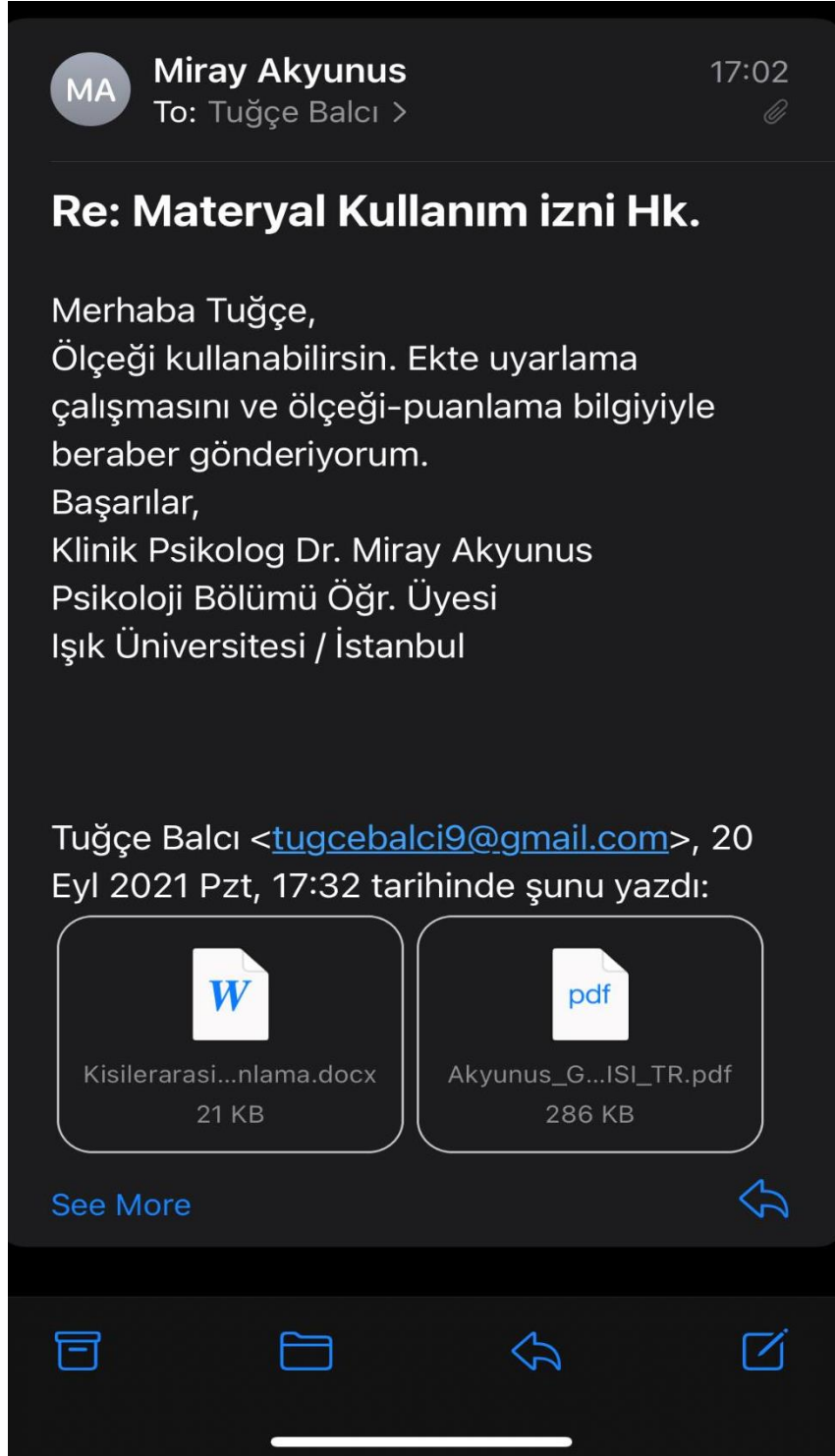
Boşanmış () Dul ()

Birlikte yaşıyor() Ayrı yaşıyor()

6. Daha önce herhangi bir psikolojik yardım aldınız mı? (ilaç, terapi vs.)

Evet () Hayır ()

Ek 3.
Ölçeklerin Kullanımına Yönelik İzinler

dranilgunduz
To: Tuğçe Balcı >

Yesterday

Re: Ölçek Kullanım İzni Hk.

Merhaba Tuğçe Hanım
Aşağıdaki linkten ölçeğe ve gerekli bilgilere ulaşabilirsiniz.
Kolaylıklar dilerim
www.anilgunduz.com/ace

On 23 Eyl 2021 at 14:40, Tuğçe Balcı
<tugcebalci9@gmail.com> wrote:

Anıl Bey Merhaba,

Umarım sizin her şey yolundadır.

Ben Yakın Doğu Üniversitesi
Klinik Psikoloji yüksek lisans
öğrencisi olup tezimi yazmaya
başlamış bulunmaktayım. Çocukluk
cağı travmalarının kimlik

ümit morsünbül

To: Tuğçe Balcı >

11:34

Re: Ölçek Kullanım İzni Hk.

Merhaba Yeliz,

Ölçeği çalışmada kullanabilirsin. Ölçeği ve puanlamasını ekte gönderiyorum.

İyi çalışmalar

Prof. Dr. Ümit Morsünbül
Aksaray Üniversitesi

Tuğçe <tugcebalci9@gmail.com>, 28 Eyl
2021 Sal, 10:49 tarihinde şunu yazdı:

KİMLİK GE...LÇEĞİ.docx
14 KB

[See More](#)

Ek 4.**Katılımcı Bilgilendirme Formu****Katılımcı Bilgilendirme ve Aydınlatılmış Onam Formu**

Değerli Katılımcı,

Bu anket, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda yürütülen “Çocukluk çağı travmalarının kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkiler üzerine etkileri” konulu tez çalışmasının bir parçasıdır. Aşağıda bulunan anketi doldurarak, araştırmaya katılmayı kabul etmiş olacaksınız.

Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Kişisel bilgileriniz saklı kalacaktır. Bu çalışma süresince toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Benimle iletişime geçerek istediğiniz zaman çalışmadan çekilebilirsiniz. Eğer çalışmadan çekilirseniz, sizden toplanan tüm veriler veri tabanından silinecektir ve sizinle ilgili olan veriler çalışmada kullanılmayacaktır. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa, bana aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Araştırmaya katılarak verdiğiniz destek için teşekkür ederim.

Yukardaki bilgileri detaylı biçimde tümünü okudum ve anketin uygulanmasını onayladım.

İsim:

İmza:

Telefon:

Yeliz Tuğçe BALCI

Yakın Doğu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji

Yüksek Lisans Programı

Tel: 0533 834 09 86

E-posta: tugcebalci9@gmail.com

İntihal Raporu

TUGCE BALCI TEZ

ORJİNALLIK RAPORU

% 15	% 10	% 3	% 7
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	% 5
2	nek.istanbul.edu.tr:4444 İnternet Kaynağı	% 1
3	9lib.net İnternet Kaynağı	% 1
4	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	dusunenadamderg.net İnternet Kaynağı	% 1
7	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	% 1
8	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	% 1
9	adudspace.adu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1

Özgeçmiş

Yeliz Tuğçe Balcı 1996 yılında Balıkesir’de doğmuştur. Lisans eğitimini Girne Amerikan Üniversitesi Psikoloji alanında 2019 yılında tamamlamıştır.

Yüksek Lisans eğitimini Klinik Psikoloji alanında Yakın Doğu Üniversitesi’nde almıştır. Yüksek Lisans tez çalışmasını “Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi ve kişilerarası ilişkiler üzerine etkisi” konusu ile gerçekleştirmiştir.